

Na peryferiach choroby i cierpienia¹. Praktyka Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych pontyfikatu papieża Franciszka

On the peripheries of sickness and suffering. Practices of the Congregation
for the Causes of Saints under the pontificate of Pope Francis

На периферии болезни и страдания. Практика Конгрегации по канонизации святых
понтификата Папы Франциска

На периферії хвороби і страждань.

Практика Конгрегації у справах канонізації Святих понтифікату Папи Франциска

LIDIA FIEJDASZ-BUCZEK

Dr hab., Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

e-mail: lidia.fiejdasz-buczek@kul.pl, <https://orcid.org/0000-0001-6252-4027>

Streszczenie: Autorka, przyjmując za punkt wyjścia nauczanie papieża Franciszka w czasie pandemii COVID-19 na temat doświadczenia choroby, cierpienia i śmierci oraz zachętę, by w tym trudnym czasie czerpać wzory do naśladowania z przykładów świętych i błogosławionych, postawiła tezę: czy w prowadzonych aktualnie przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych procesach kanonizacyjnych odnajdziemy postaci, które mogą inspirować osoby dotknięte chorobą i cierpieniem? Czy Kongregacja prowadzi jakies procesy kanonizacyjne lekarzy, pielęgniarek i personelu medycznego? Spośród ponad 3,5 tysiąca męczenników i wynawców dokonała wyboru kilkudziesięciu postaci czasowo najbliższych współczesnemu człowiekowi (z XX i XXI w.), aby ukazać walor eklezjalny (*momentum ecclesiale*) ich spraw. Posługując się metodą dogmatyczno-prawną oraz teologiczno-prawną, Autorka wykazała, że w orzecznictwie Kongregacji wzory do naśladowania odnajdą ludzie w każdym wieku i stanie, dotknięci nieuleczalną chorobą (jak bł. Carlo Acutis, Alexia González-Barros czy bł. Nuncjusz Sulprizio), niepełnosprawnością (jak ks. Alojzy Schwartz), różnorodnym cierpieniem (Benedetta Bianchi Porro). Wśród czcigodnych sług Bożych, świętych i błogosławionych są twórcy dzieł służących ochronie zdrowia (św. Matka Teresa z Kalkuty, św. Maria Teresa Chiramel Mankidiyan, bł. ks. Luigi Novarese, bł. Matka Róża Czacka, Urszula Mezzini, bł. bp Álvaro del Portillo), lekarze (np. Mariano Mullerat i Soldevila) i pielęgniarki różnych specjalizacji (Hanna Chrzanowska), położne, pielęgniarz Luigi Bordino, studenci medycyny (np. bł. Sandra Sabattini), ochotniczki Czerwonego Krzyża (María Pilar Gullón Yturriaga, Octavia Iglesias Blanco, Olga Pérez-Monteserín Núñez), profesorowie medycyny (bł. José Gregorio Hernández Cisneros, Jérôme Lejeune), pracujący w warunkach epidemii (bł. Irene Stefani, ks. Saturnino López Novoa i in.). Są to osoby bardzo nowoczesne, zasłużone dla współczesnej nauki, kandydaci do Pokojowej Nagrody Nobla (Alojzy Schwartz) oraz jej laureaci (Jan Paweł II, Matka Teresa z Kalkuty). Wszyscy wyróżniali się głęboką wiarą, praktyką cnót w stopniu heroicznym, zwłaszcza triadą nadziei, miłości i wiary. Z zapałem wychodzili na peryferie, by nieść ulgę cierpiącym. W ich osobach Kościół świętuje „kreatywność chrześcijańskiego miłosierdzia”.

Słowa kluczowe: odpowiedzialność społeczna, walor eklezjalny sprawy, beatyfikacja, kanonizacja, Jan Paweł II

¹ Kwerenda źródłowa przeprowadzona w Biblioteca della Pontificia Università Gregoriana w Rzymie oraz w Biblioteca Seraphicum della Pontificia Facoltà Teologica San Bonaventura w Rzymie została sfinansowana z grantu dyscyplinowego pt. *Prawo i praktyka kanonizacyjna za pontyfikatu papieża Franciszka*.

Summary: The starting point of this article is Pope Francis's teaching on the experience of illness, suffering and death in COVID-19 pandemic, as well as his encouragement to follow the examples of saints and the blessed in these difficult times. The Author examines the following hypothesis: do the canonization processes, currently conducted by the Congregation for the Causes of Saints, include figures who can inspire people experiencing illnesses and suffering? Does the Congregation conduct any canonization proceedings of doctors, nurses and medical personnel? The Author, in order to show the ecclesial value (*momentum ecclesiale*) of saints' causes has selected several dozen figures closest to the modern man (i.e. from the 20th and 21st centuries) from among more than 3,500 martyrs and believers. Using the dogmatic-legal and theological-legal methods, the Author shows that in the jurisprudence of the Congregation people can find numerous examples to follow, regardless of their age and state or whether they have been affected by incurable diseases (e.g. Blessed Carlo Acutis, Alexia González-Barros or Blessed Nunzio Sulprizio) or disabilities (e.g. Fr. Aloysius Schwartz), or experiencing any other suffering (e.g. Benedetta Bianchi Porro). Among the venerable, holy and blessed servants of God there are authors of works on protection of health (St. Mother Theresa of Calcutta, St. Mariam Theresia Chiramel Mankidiyan, Blessed Fr. Luigi Novarese, Blessed Mother Róża Czacka, Ursula Mezzini, Blessed bp. Álvaro del Portillo), doctors (e.g. Mariano Mullerat i Soldevila) and nurses of different specialties (Hanna Chrzanowska), midwives, the male nurse Luigi Bordino, medical students (e.g. Blessed Sandra Sabbatini), Red Cross volunteers (María Pilar Gullón Yturriaga, Octavia Iglesias Blanco, Olga Pérez-Monteserín Núñez), professors of medicine (Blessed José Gregorio Hernández Cisneros, Jérôme Lejeune), as well as people working during the pandemic (Blessed Irene Stefani, Fr. Saturnino López Novoa and others). They are regular modern people, merited in the field of science, candidates to the Peace Nobel Prize (Fr. Aloysius Schwartz) or their laureates (John Paul II, Mother Theresa). They are all distinguished by their deep faith and practicing virtues to a heroic degree, especially the virtues of hope, love and faith. These people were willing to cross peripheries to bring relief to the suffering and the Church celebrates the "creativity of Christian charity" in them.

Key words: social responsibility, ecclesial value of the cause, beatification, canonization, John Paul II

Резюме: Взяв за отправную точку наставления Папы Франциска во время пандемии COVID-19 о переживании болезни, страданий и смерти, а также призыв черпать образцы для подражания из примеров святых и блаженных в это трудное время, автор настоящей статьи поставила вопрос: находим ли мы лица, которые могут вдохновить тех, кто страдает от болезни и страданий в текущих процессах канонизации, проводимых Конгрегацией по канонизации святых? Проводит ли Конгрегация процессы канонизации врачей, медсестер и медицинского персонала? Из более чем 3,5 тысяч мучеников и исповедников выбрала несколько десятков людей, наиболее близких по времени к современному человеку (из 20 и 21 веков), чтобы показать значимость их дел для Церкви (*momentum ecclesiale*). Используя догматико-правовой и богословско-правовой методы, автор показала, что в решениях Конгрегации можно найти образцы для подражания у людей любого возраста и состояния, страдающих от неизлечимой болезни (таких как Блаженный Карло Акутис, Алексия Гонсалес-Баррос или Блаженный Нунцио Сульприцио), инвалидности (как Отец Алоизий Шварц) или различных страданий (Бенедетта Бьянки Порро). Среди подвижников, святых и блаженных есть создатели трудов по охране здоровья (св. мать Тереза Калькуттская, св. Мария Тереза Чирамель Манкидиан, блаженный отец Луиджи Новарезе, блаженная мать Роза Чацкая, Урсула Меццини, блаженный епископ Альваро дель Портильо), врачи (например, Мариано Муллерат и Солдевила) и медсестры различных специальностей (Ханна Хжановская), акушерки, медбрат Луиджи Бордино, студенты-медики (например, блаженная Сандра Сабаттини), волонтеры Красного Креста (Мария Пилар Гуллон Итурриага, Октавия Иглесиас Бланко, Ольга Перес-Монтесерин Нуньес), профессора медицины (блаженный Хосе Грегорио Эрнандес Сиснерос, Жером Лежен), те, кто работает в условиях эпидемии (блаженная Ирене Стефани, о. Сатурнино Лопес Новоа и другие). Это очень современные личности, заслуженные перед современной наукой, кандидаты на Нобелевскую премию (Алоизий Шварц) и ее лауреаты (Иоанн Павел II, мать Тереза Калькуттская). Все они отличались глубокой верой, исполнением героических добродетелей, особенно отличались триадой: надеждой, любовью и верой. Они с усердием отправились на периферию, чтобы принести помощь страждущим. В их лице Церковь отмечает «творческий потенциал христианской благотворительности».

Ключевые слова: социальная ответственность, значимость дела для Церкви (*momentum ecclesiale*), беатификация, канонизация, Иоанн Павел II

Резюме: Автор, беручи за початкову точку навчання Папи Франциска під час пандемії COVID-19 про досвід хвороби, страждань і смерті, а також заохочення наслідувати приклад святих і блаженних у цей важкий час, висунув наступну тезу: чи у актуально ведених Конгрегацією у справах канонізації Святих процесах канонізаційних можна віднайти персонажів, які можуть надихнути людей постраждалих від хвороб та страждань? Чи проводить Конгрегація якісь процеси канонізації лікарів, медсестер та медичного персоналу? З помірковано понад 3500 мучеників і віруючих Конгрегація відібрала кілька десятків найближчих до сучасної людини (XX–XXI ст.) персонажів, щоб показати суспільну цінність (*momentum ecclesiale*) їхніх справ. Використовуючи догматично-правовий та теологічно-правовий метод, автор показав, що в юриспруденції Конгрегації взірці для наслідування знайдуть люди різного віку та стану, які страждають від невиліковних хвороб (так як блаженний Карло Акутіс, Алексія Гонсалес-Баррос або Блаженний Нунцій Сульпріціо), інвалідності (як о. Алоїзі Шварц), різного роду страждань (як Бенедетта Бьянкі Порро). Серед поважних служителів Божих, святих і блаженних є автори творів для охорони здоров'я (Св. Мати Тереза Калькуттська, св. Марія Тереза Хірамель Манкідіян, блаженний о. Луджі Новареце, блаженна мати Роза Чака, Урсула Мецціні, блаж. Альваро дель Портільйо), лікарі (наприклад Маріано Мюллерат і Солдевіла) та медсестри різних спеціалізацій (Ганна Хжановска), акушерки, медбрат Луджі Бордіно, студенти медицини (наприклад блаженна Сандра Сабаттіні), волонтери Червоного Хреста (Марія Пілар Гульон Ітурріага, Октавія Іглесіас Бланко, Ольга Перес-Монтесерін Нуньес), професори медицини (бл. Хосе Грегоріо Ернандес Сінерос, Жером Лежен), ті, що працюють в умовах епідемії (бл. Ірен Стефані, о. Сатурніно Лопес Новоа та інші). Це дуже сучасні люди, заслужені для сучасної науки, кандидати на Нобелівську премію миру (Алозі Шварц) та її лауреати (Іван Павло II, Мати Тереза Калькуттська). Усі вони відзначалися глибокою вірою, героїчною практикою чеснот, особливо тріади надії, любові та віри. Вони з нетерпінням виходили на периферії, щоб полегшити страждання. В них Церква оспівує «творчість християнського милосердя».

Ключові слова: соціальна відповідальність, суспільна цінність справи, беатифікація, канонізація, Іван Павло II

Wstęp

W pierwszym kwartale 2020 r. z powodu rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 na kilka tygodni świat się zatrzymał. Do rozpowszechniającego się w Chinach wirusa po raz pierwszy odniósł się Franciszek podczas modlitwy maryjnej z wiernymi 26 stycznia 2020 r.² W licznych homiliach i przemówieniach wyrażał solidarność z zarażonymi wirusem, z cierpiącymi z powodu tej choroby, z lekarzami, pielęgniarkami, wolontariuszami i z tymi, którzy z powodu pandemii oddali życie³. Zachęcał kapłanów, „żeby mieli odwagę wychodzić i iść do chorych, by nieść moc Słowa Bożego i Eucharystię oraz towarzyszyć pracownikom służby zdrowia, wolontariuszom w pracy, którą wykonują”⁴.

² Franciszek, *Ewangelia zmienia świat i serca*. Modlitwa maryjna z Papieżem (26.01.2020), L'Osservatore Romano, wyd. pol. (dalej: OR) 2020, R. 41, nr 2–3 (420), s. 32.

³ Zob. np. Franciszek, *Widzę was i jestem z wami*. Modlitwa maryjna z Papieżem (8.03.2020), OR 2020, R. 41, nr 4 (421), s. 24; tenże, *Prośmy o łaskę wstydu*. Homilia papieska podczas Mszy świętej w Domu świętej Marty (9.03.2020), OR 2020, R. 41, nr 4 (421), s. 34; tenże, *Glód i pragnienie sprawiedliwości*. Audjencia generalna (11.03.2020), OR 2020, R. 41, nr 4 (421), s. 16–17; tenże, *Bądźmy wielkoduszni i solidarni*. Przesłanie wideo na Wielki Tydzień (3.04.2020), OR 2020, R. 41, nr 4 (421), s. 3; tenże, *Pojednanie i przebaczenie*. Modlitwa maryjna z Papieżem (31.05.2020), OR 2020, R. 41, nr 6 (423), s. 19.

⁴ Tenże, *Nie unikajmy dialogu z Bogiem*. Homilia papieska podczas Mszy świętej w Domu świętej Marty (10.03.2020), OR 2020, R. 41, nr 4 (421), s. 35.

Podkreślał też ważną rolę orędownictwa i przykładu świętych. Przede wszystkim przez wstawiennictwo Maryi „Uzdrowienie Chorych”⁵, „Matki Bożej, Ocalenia swego ludu, Gwiazdy wzburzonego morza”⁶, prosił Pana życia, „by zatrzymał groźbę śmierci i by napełnił serca wszystkich ludzi szacunkiem dla każdego życia”⁷. Zachęcał, by przyzywać opieki i wstawiennictwa świętych.

Szczególnie wymowne było nabożeństwo z suplikacją o ustanie pandemii odprawione wieczorem 27 marca 2020 r. Franciszek w strugach deszczu, samotnie, przed Bazyliką św. Piotra przyzywał miłosierdzia Bożego dla świata. Tamtego wieczoru mówił: „W tym naszym świecie, który Ty kochasz bardziej niż my, szliśmy naprzód [...] niewzruszeni, myśląc, że będziemy zawsze zdrowi w chorym świecie. Teraz, kiedy znaleźliśmy się na wzburzonym morzu, błagamy Cię: «Obudź się, Panie!»”⁸.

W tym trudnym czasie, gdy wiele osób utraciło radość i sens życia, wzrosło zainteresowanie świętymi, którzy są orędownikami w chorobach, sprawach bez nadziejnych, w sytuacjach zagrażających zdrowiu i życiu. Ta potrzeba chwili skłoniła Autorkę do zbadania, czy w prowadzonych aktualnie przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych procesach odnajdziemy postaci, które mogą zainspirować osoby dotknięte chorobą i cierpieniem? Czy Kongregacja prowadzi jakieś procesy kanonizacyjne lekarzy, pielęgniarek i personelu medycznego? Jeśli tak, to czego współczesny człowiek może nauczyć się od tych postaci? Należy pamiętać, że prawodawca wśród licznych praw i obowiązków wiernych wyrażonych w Księdze II Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. (szczególnie w kan. 204 § 1, 208–211, 215–216, 222 § 2 i 225) w kan. 210 zobowiązuje wszystkich wiernych do tego, aby zgodnie ze swoją pozycją podejmowali wysiłki, „by prowadzić życie święte, przyczyniać się do wzrostu Kościoła i ustawicznie wspierać rozwój jego świętości”. Z kolei prawo kanonizacyjne, które jest *lex specialis* w odniesieniu do ogólnego prawa kanonicznego, wypracowało pojęcie waloru eklezjalnego sprawy (*momentum ecclesiale*), od którego istnienia uzależnione jest rozpoczęcie procesu kanonizacyjnego. Tenże walor to oddziaływanie danego świętego na wiernych i Kościół⁹. W ostatnich dekadach zwraca się jednak uwagę, że „Nie jest zamierzeniem Kościoła wynosić na ołtarze wszystkich tych, których życie nacechowane było świętością, lecz przez beatyfikacje

⁵ Tenże, *Ludzkość na wzburzonym morzu*. Modlitwa na placu św. Piotra o ustanie pandemii (27.03.2020), OR 2020, R. 41, nr 4 (421), s. 6.

⁶ Tamże.

⁷ Franciszek, *Należy bronić każdego życia, służyć mu i je kochać*. Audiencja generalna (25.03.2020), OR 2020, R. 41, nr 4 (421), s. 19. Zob. także: tenże, *Bóg jest jak tato, którego można prosić o wszystko*. Audiencja generalna (13.05.2020), OR 2020, R. 41, nr 6 (423), s. 12–13.

⁸ Tenże, *Ludzkość na wzburzonym morzu...*, s. 4–5.

⁹ Szczegółowe studium – zob. W. Bar, *Walor eklezjalny beatyfikacji i kanonizacji*, w: *Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej. Aktualny stan prawny*, red. W. Bar, L. Fiejdasz, Lublin 2010, s. 57–98.

i kanonizację pragnie on stawiać na świeczniku te postaci, których życie ma wymiar szczególnie aktualnego przykładu i jest jakimś specyficznym wyzwaniem dla współczesnego człowieka¹⁰.

Momentum ecclesiale ma swoje umocowanie. Prawodawca w konstytucji apostoelskiej *Divinus perfectionis Magister* wymaga, by jeszcze przed rozpoczęciem procesu beatyfikacyjnego postulator sprawy przedstawił dokładną informację o życiu sługi Bożego oraz o obiektywnych racjach przemawiających za prowadzeniem sprawy¹¹. *Normy* z 7 lutego 1983 r. precyzują, że postulator przede wszystkim powinien prowadzić poszukiwania odnośnie do życia kandydata na ołtarze, opinii świętości, ważności sprawy dla życia Kościoła. O wynikach swoich poszukiwań informuje kompetentnego biskupa¹², który ocenia zebraną dokumentację, upewniając się, że istnieje także odpowiedni walor eklezjalny¹³. Przed podjęciem decyzji biskup diecezjalny ma obowiązek zwrócenia się przynajmniej do regionalnej konferencji episkopatu z prośbą o wyrażenie opinii na temat słuszności rozpoczęcia sprawy¹⁴. W Kościołach wschodnich eparcha zwraca się „do Synodu Biskupów Kościołów Patriarchalnych lub do Kościołów Arcybiskupich Większych, lub do Rady Hierarchów Kościołów Metropolitalnych *sui iuris*”¹⁵. Kierując zaś do Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych prośbę o *nihil obstat*, biskup załącza także informację na temat waloru eklezjalnego sprawy¹⁶. Jest on także wyeksponowany w dekrecie kończącym postępowanie w sprawie męczeństwa, ofiarowania życia lub heroiczności cnót. W skróconej formie znajduje się także w zredagowanym po łacinie liście apostolskim ogłaszającym beatyfikację lub kanonizację, zaś jego rozwinięcie w homilii wygłoszanej przez papieża (lub jego legata w przypadku beatyfikacji).

Ze względu na wymogi redakcyjne, do tekstu wybrano kilkanaście postaci z XX i XXI w., pochodzących z różnych części świata, które – odpowiednio do warunków swojego stanu – w unikalny sposób odczytały swoje powołanie. W ten sposób artykuł nawiązuje do Osoby Księdza Profesora Henryka Misztala, który zachwycając

¹⁰ Cyt. za: W. Bar, *Walog eklezjalny beatyfikacji...*, s. 62.

¹¹ Ioannes Paulus PP. II, *Constitutio apostolica Divinus perfectionis Magister* (25.01.1983), *Acta Apostolicae Sedis* (dalej: AAS) 75 (1983), I, 2, 10.

¹² *Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum, Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis* (7.02.1983), AAS 75 (1983), s. 396–403, nr 3b. Szczegółowe obowiązki postulatora w tym zakresie precyzuje instrukcja *Sanctorum Mater* – Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych, Instrukcja o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych *Sanctorum Mater* (17.05.2007), AAS 99 (2007), s. 465–517 (dalej: Instrukcja *Sanctorum Mater*). Zob. np. art. 17.

¹³ Instrukcja *Sanctorum Mater*, art. 8 § 2 i 40.

¹⁴ *Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum, Normae servandae...*, nr 11; Instrukcja *Sanctorum Mater*, art. 41 § 1.

¹⁵ Instrukcja *Sanctorum Mater*, art. 41 § 2.

¹⁶ Tamże, art. 45 § 2.

się „barwami świętości”, poświęcił badaniu tego fenomenu 50 lat swojej niezwykle twórczej pracy naukowej¹⁷.

1. Stan spraw kanonizacyjnych za pontyfikatu papieża Franciszka

Dnia 13 marca 2021 r. minęło 8 lat od wyboru kard. Jorge Mario Bergoglio (ur. 17 grudnia 1936 r.) na 266. Biskupa Rzymu¹⁸. Tenże 8-letni okres upoważnia do dokonania pewnych obliczeń, zestawień i podsumowań dotyczących spraw kanonizacyjnych, w tym szczególnie w odniesieniu do treści zakreślonych w tytule artykułu.

Beatyfikację i kanonizację poprzedza niezbędna faza udowodnienia heroicznego cnót, męczeństwa sługi Bożego lub ofiarowania życia oraz stwierdzenia cudu, jak to zostało unormowane w ustawodawstwie szczególnym, do którego odsyła kan. 1403 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.¹⁹ „Wnioski z tej fazy wraz ze spostrzeżeniami referuje papieżowi kardynał prefekt Kongregacji. Ojciec Święty ma wyłączne prawo aprobaty dekretów kończących te fazy postępowania”²⁰. W ciągu 8 lat pontyfikatu Franciszek, podczas 83 audiencji prywatnych udzielonych prefektowi Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, zezwolił na promulgowanie łącznie 612 dekretów, spośród których 87 dotyczyło męczeństwa 1038 osób, 408 – uznania cnót heroicznych, zaś 117 – cudów przypisanych wstawiennictwu 118 sług Bożych i błogosławionych. Do chwili złożenia niniejszego artykułu do druku, w Acta Apostolicae Sedis opublikowano 314 dekretów (ostatnie z lutego 2017 r.).

Do 13 marca 2021 r. papież Franciszek kanonizował 886 błogosławionych (49 wyznawców i 837 męczenników)²¹. Uczynił to podczas 14 ceremonii, a wobec 6 nowych świętych wydał dekret kanonizacji równoznacznej. Najliczniejsza

¹⁷ Wykaz publikacji ks. Profesora Henryka Misztala – zob. https://www.kul.pl/ks-prof-dr-hab-henryk-misztal,art_1099.html [dostęp: 15.02.2022 r.].

¹⁸ *Jorge Mario Bergoglio*, OR 2013, R. 34, nr 5 (352), s. 5. Obliczenia prezentowane w tym paragrafie opracowano na podstawie komunikatów Stolicy Apostolskiej zamieszczanych w wydaniu włoskim dziennika *L'Osservatore Romano* (2013–2021), dokumentów opublikowanych w AAS i informacji z oficjalnej strony internetowej Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych.

¹⁹ Szczegółowo zob. H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017.

²⁰ L. Fiejdasz-Buczek, *Sprawy kanonizacyjne za pontyfikatu papieża Benedykta XVI. Studium prawnokanoniczne*, Lublin 2019, s. 36.

²¹ Do 110 (2018), nr 11 w AAS opublikowano 32 *litterae decretales* wydawane przez papieża w związku z daną kanonizacją.

w dziejach Kościoła kanonizacja 801 Męczenników z Otranto (12 maja 2013 r.)²² została przygotowana jeszcze przez papieża Benedykta XVI, który 6 lipca 2007 r. zaaprobował dekret o ich męczeństwie²³, a 20 grudnia 2012 r. cud zaistniały za ich wstawiennictwem²⁴. Datę kanonizacji podał 11 lutego 2013 r. na konsystorzu publicznym, podczas którego złożył rezygnację²⁵.

Franciszek beatyfikował 66 wyznawców (w tym równoznacznie patrona chorych Michała Giedroycia 1425–1488) i 1174 męczenników²⁶. Znaczący jest tu również udział papieża Benedykta XVI, który zezwolił na promulgowanie dekretów *super martyrio* 331 z nich.

Papież Franciszek podtrzymał praktykę wprowadzoną przez Poprzednika, zgodnie z którą beatyfikacji, będącej zawsze aktem papieskim, co do zasady przewodniczy przedstawiciel Ojca Świętego, którym zwykle jest prefekt Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych²⁷. W ciągu 8 lat pontyfikatu, na 119 ceremonii beatyfikacyjnych, 115 – przewodniczyli legaci papiescy. Papież Franciszek czterokrotnie wygłaszał formułę beatyfikacyjną: 19 października 2014 r. na placu św. Piotra, gdy beatyfikował papieża Pawła VI²⁸ oraz podczas 3 podróży apostolskich: do Korei Południowej (beatyfikacja Pawła Yun Ji-chunga i jego 123 Towarzyszy)²⁹, do Kolumbii (beatyfikacja Emilio Jaramillo Monsalve i Pedro María Ramírez Ramos'a)³⁰ i Rumunii (beatyfikacja biskupów Valeriu Traian Frențiu i 6 Towarzyszy).

²² Franciscus PP., *Litterae decretales quibus beatis Antonio Primaldo et Sociis Sanctorum honores decernuntur* (12.05.2013), AAS 106 (2014), s. 343–346.

²³ Congregatio de Causis Sanctorum, *Hydruntina. Canonizationis Beatorum Antonii Primaldi, Christifidelis Laici et Sociorum (†1480), Decretum super martyrio* (6.07.2007), AAS 99 (2007), s. 908–910.

²⁴ Congregatio de Causis Sanctorum, *Hydruntina. Canonizationis Beatorum Antonii Primaldi et Sociorum Martyrum (†13 Augusti 1480), Decretum super miraculo* (20.12.2012), AAS 105 (2013), s. 940–943. W tym przypadku zastosowano art. 35 instrukcji *Sanctorum Mater*, zgodnie z którym: „Po promulgacji dekretu konfirmacji kultu i dekretu na temat cnót heroicznym lub męczeństwa błogosławionego można zmierzać do kanonizacji po aprobachie jednego cudu, który miał miejsce po konfirmacji kultu”. Zob. komentarze do instrukcji: H. Misztal, *Sanctorum Mater. Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych. Komentarz*, Lublin 2008 (wyd. 2, Lublin 2011); poszerzony komentarz z wyborem źródeł użytecznych w prowadzeniu spraw kanonizacyjnych: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017.

²⁵ Benedictus PP. XVI, *Declaratio Summi Pontificis* (10.02.2013), AAS 105 (2013), s. 239–240; tekst polski: *Rezygnuję z posługi Biskupa Rzymu*. Oświadczenie Papieża Benedykta XVI podczas Konsystorza Publicznego (11.02.2013), OR 2013, R. 34, nr 3–4 (351), s. 4.

²⁶ Do 110 (2018), nr 11 w AAS opublikowano 93 listy apostolskie ogłaszające beatyfikacje.

²⁷ Komunikat Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych (29.09.2005), OR 2006, R. 27, nr 3 (281), s. 42.

²⁸ Franciscus PP., *Homilia Episcoporum Synodi Conventu Extraordinario exitum habente necnon occasione beatificationis Pauli VI Papae* (19.10.2014), AAS 106 (2014), s. 824–826.

²⁹ Franciscus PP., *Homilia Occasione Beatificationis CXXIV Martyrum Coreanorum apud Portam vulgo Gwanghwamun Seuli* (16.08.2014), AAS 106 (2014), s. 683–685.

³⁰ Franciscus PP., *Sancta Missa et Beatificatio Vincentiopolis* (8.09.2017), AAS 109 (2017), s. 1060–1062.

Decentralizacja obrzędów beatyfikacyjnych wskazuje na inną praktykę wprowadzoną przez papieża Benedykta XVI, a wyrażoną przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych w Komunikacie z 29 września 2005 r. Odtąd regułą jest, że ryt beatyfikacji jest sprawowany „w diecezji, która rozpoczęła sprawę nowego błogosławionego, bądź w innej miejscowości, uznanej za odpowiednią”³¹. Wyjątkowo natomiast beatyfikacja może odbyć się w Rzymie na prośbę biskupów i powodów spraw, po osiągnięciu opinii Sekretariatu Stanu³².

Ze względu na pandemię i konieczność zastosowania środków ostrożności podczas ceremonii liturgicznych z udziałem licznych wiernych, na wniosek zainteresowanych biskupów nastąpiły zmiany w kalendarium beatyfikacji. W 2020 r. nie odbyły się beatyfikacje: Lucii dell’Immacolata w świetle Marii Ripamonti (beatyfikacja zaplanowana na 9 maja); Marii Luigii del Santissimo Sacramento (16 maja); Cayetana Giménez’a Martìn i 15 Towarzyszy (23 maja); ks. Francesco Motolla (30 maja); kard. Stefana Wyszyńskiego (7 czerwca); Sandry Sabattini (14 czerwca); Angelo Marina Álvarez’a i 19 Towarzyszy, Giovanniego Aguilar Donis i Towarzyszy oraz Isabel Sánchez Romero (19 września); ks. Jana Machy (17 października); Josepha Domenica Beneta i 2 Towarzyszy (14 listopada). Zaplanowana na 16 maja beatyfikacja Marii Velotti odbyła się 29 września; zaś z 20 czerwca na 10 października 2020 r. przeniesiono beatyfikację włoskiego chłopca Carlo Acutisa. Beatyfikacje brazylijskiej świeckiej Benigny Cardoso da Silva oraz ks. Giuseppe Ambrosoli zawieszono odpowiednio do 21 października i 22 listopada 2020 r. zostały przeniesione na 2021 r. Zaplanowana jako pierwsza w 2021 r. beatyfikacja bpa Mamerto Esquiù OFM (1826–1883) również nie odbyła się w spodziewanym terminie ze względów sanitarnych³³.

2. Zaangażowanie papieża Jana Pawła II w ochronę zdrowia

Ważnym i powszechnie oczekiwanym wydarzeniem pontyfikatu Franciszka była kanonizacja Jana Pawła II³⁴. Nie można nie wiązać osobistego doświadczenia cierpienia i choroby Karola Wojtyły z jego działalnością jako pasterza Kościoła powszechnego na rzecz służby zdrowia, humanitarnej medycyny, opieki nad chorymi oraz z nauczaniem o sensie i wartości cierpienia. Niespełna trzy lata po zamachu na

³¹ Komunikat Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych (29.09.2005), OR 2006, R. 27, nr 3 (281), s. 42, nr 2.

³² Tamże, nr 3.

³³ Beatyfikacja miała odbyć się 13 marca 2021 r. w Argentynie.

³⁴ Franciscus PP., *Homilia Occasione Canonizationis beatorum Ioannis XXIII et Ioannis Pauli II* (27.04.2014), AAS 106 (2014), s. 359–361.

jego życie, opublikował list apostolski *Salvifici doloris*³⁵, w którym napisał: „w cierpieniu kryje się szczególna moc przybliżająca człowieka wewnątrznie do Chrystusa”. Dzięki niej tacy święci jak Franciszek z Asyżu, Ignacy Loyola i inni zawdzięczają swoje głębokie nawrócenie. W cierpieniu człowiek znajduje „jakby nową miarę całego swojego życia i powołania”³⁶.

Rok później *motu proprio Dolentium hominum* Jan Paweł II utworzył Papieską Komisję Duszpasterstwa Pracowników Służby Zdrowia (*Pontificia Commissio de Apostolatu pro Valetudinis Administris*)³⁷. Poprzez Komisję po raz pierwszy w historii Kościoła skoordynowano działania wszystkich instytucji katolickich, zakonnych i świeckich, zajmujących się posługą chorym na całym świecie³⁸. Trzy lata później konstytucją apostolską *Pastor Bonus*³⁹ podniósł Komisję do rangi Papieskiej Rady do spraw Duszpasterstwa Służby Zdrowia (*Pontificium Consilium de Apostolatu pro Valetudinis Administris*)⁴⁰. Z nią ściśle współpracuje ustanowiona 11 lutego 1994 r. *motu proprio* *Mysterium vitae* Papieska Akademia Życia. Jej zadaniem jest „studowanie podstawowych problemów medycyny i prawa, mających znaczenie dla promocji i obrony życia, zwłaszcza w ich bezpośrednim powiązaniu z chrześcijańską moralnością i wskazaniem Magisterium Kościoła, a także szerzenie wiedzy o nich i formacja w tej dziedzinie”⁴¹.

Szczególny szacunek i miłość do chorych spowodowały, że Jan Paweł II w 75. rocznicę objawień fatimskich i 11. rocznicę zamachu na swoje życie 13 maja 1992 r. ustanowił Światowy Dzień Chorych. Postanowił, że każdego roku Dzień ten będzie obchodzony 11 lutego w liturgiczne wspomnienie Matki Bożej z Lourdes. Nadprzyrodzoną skuteczność tego Dnia zawierzył wstawiennictwu Maryi (*Salus Infirmorum*) oraz św. Jana Bożego i św. Kamila de Lellis – patronów szpitali i pracowników służby zdrowia⁴². Na miejsce centralnych obchodów wybierano jedno z sanktuariów maryjnych na świecie. Do chorych Ojciec Święty kierował okolicznościowe orędzia. Łącznie w latach 1993–2005 opublikował ich 13. Swoje przesłania pisał także m.in. na

³⁵ Ioannes Paulus PP. II, Epistula apostolica *Salvifici doloris* (11.02.1984), AAS 76 (1984), s. 201–250.

³⁶ Tamże, nr 26.

³⁷ Tenże, *Motu proprio Dolentium hominum* (11.02.1985), AAS 77 (1985), s. 457–461.

³⁸ Zob. tamże, nr 6.

³⁹ Tenże, *Constitutio apostolica Pastor bonus* (28.06.1988), AAS 80 (1988), s. 841–912.

⁴⁰ Kompetencje Rady – zob. tamże, art. 152–153.

⁴¹ Jan Paweł II, *Mysterium vitae*. List apostolski *motu proprio*, którym Jan Paweł II ustanawia Papieską Akademię Obrony Życia, OR 1994, R. 15, nr 4 (162), s. 9–10.

⁴² *Lettera di Giovanni Paolo II al cardinale Fiorenzo Angelini, Presidente del Pontificio Consiglio della pastorale per gli Operatori Sanitari, per l'istituzione della Giornata Mondiale del Malato*, http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/it/letters/1992/documents/hf_jp-ii_let_13051992_world-day-sick.html [dostęp: 14.02.2022 r.].

Światowy Dzień Chorych na Trąd⁴³, do Krajowego Kongresu Stowarzyszenia Włoskich Lekarzy Katolickich⁴⁴, wielokrotnie do uczestników konferencji organizowanych przez Papieską Radę ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia⁴⁵ i Papieską Akademię Życia, uczestników Kongresu Międzynarodowego Towarzystwa Onkologii Ginekologicznej⁴⁶ i Kongresu Światowego Towarzystwa Transplantologicznego⁴⁷, przedstawicieli Chrześcijańskiego Ośrodka dla Osób Niepełnosprawnych w Paryżu⁴⁸, do sióstr zakonnych pracujących w lecznictwie⁴⁹, chorych dzieci⁵⁰ i do wielu, wielu innych grup. W obchody Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 wpisał jubileusze: chorych i pracowników służby zdrowia⁵¹, lekarzy katolickich⁵², ludzi starszych⁵³, niepełnosprawnych⁵⁴. „Ewangelię cierpienia” niósł na wszystkie kontynenty. W czasie podróży apostołskich odwiedzał szpitale, hospicja, leprozoria, miejsca, gdzie przebywają ludzie cierpiący; spotykał się z pracownikami służby zdrowia, personelem medycznym, wolontariuszami, duszpasterzami tych środowisk.

Magna Carta dla wszystkich, którzy swój zawód oddają w służbie życia ludzkiego jest encyklika Jana Pawła II *Evangelium vitae* z 25 marca 1995 r. o wartości i nienaruszalności ludzkiego życia⁵⁵. W 25. rocznicę jej promulgowania papież Franciszek podkreślił, że nauczanie papieża Jana Pawła II „w kontekście pandemii, która zagraża życiu ludzkiemu i światowej ekonomii”, staje się jeszcze bardziej

⁴³ Zob. np. Jan Paweł II, *Pomagajmy chorym na trąd*. Przesłanie na 52. Światowy Dzień Chorych na Trąd (25.01.2005), OR 2005, R. 26, nr 4 (272), s. 29.

⁴⁴ Tenże, *Nietykalność życia każdej istoty ludzkiej*. Przesłanie do XXIII Krajowego Kongresu Stowarzyszenia Włoskich Lekarzy Katolickich, OR 2005, R. 26, nr 2 (270), s. 37–38.

⁴⁵ Zob. np. tenże, *O szacunek dla ludzi w podeszłym wieku*. Przemówienie do uczestników konferencji zorganizowanej przez Papieską Radę ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia (31.10.1998), OR 1999, R. 20, nr 3 (211), s. 18–19.

⁴⁶ Tenże, *Chorzy na raka wołają o pomoc*. Do uczestników Kongresu Międzynarodowego Towarzystwa Onkologii Ginekologicznej (30.09.1999), OR 2000, R. 21, nr 2 (220), s. 42–43.

⁴⁷ Tenże, *Poszukiwania naukowe muszą szanować godność każdej ludzkiej istoty*. Do uczestników Kongresu Światowego Towarzystwa Transplantologicznego (29.08.2000), OR 2000, R. 21, nr 11–12 (228), s. 37–39.

⁴⁸ Tamże, s. 40.

⁴⁹ Tenże, *Przedłużajcie w czasie posługę miłosierdzia Chrystusa*. Do sióstr zakonnych pracujących w lecznictwie (1.10.1999), OR 1999, R. 20, nr 2 (210), s. 42–44.

⁵⁰ Tenże, *Zaufajcie Jezusowi*. List Ojca Świętego do dzieci – pacjentów Szpitala Pediatrycznego im. kard. Johna Glennona (St. Louis, 26.01.1999), OR 1999, R. 20, nr 4 (212), s. 35.

⁵¹ Tenże, *Ewangelia cierpienia źródłem nadziei*. Jubileusz Chorych i Pracowników Służby Zdrowia (11.02.2000), OR 2000, R. 21, nr 4 (222), s. 23–24.

⁵² Tenże, *Medycyna a prawa człowieka*. Jubileusz Lekarzy Katolickich (7.07.2000), OR 2000, R. 21, nr 9 (226), s. 35–36.

⁵³ Tenże, *Dar długiego życia*. Jubileusz Ludzi Starszych (17.09.2000), OR 2000, R. 21, nr 11–12 (228), s. 13–14.

⁵⁴ Tenże, *Kościół jest dla Was „Gościwym domem”*. Jubileusz Niepełnosprawnych (3.12.2001), OR 2001, R. 22, nr 2 (220), s. 43–44.

⁵⁵ Tenże, *Litterae encyclicae Evangelium vitae* (25.03.1995), AAS 87 (1995), s. 401–522.

zobowiązujące. Wzywa, by temu przesłaniu Ewangelii dawać konkretny przykład. Upatruje je w milczącej postawie „tak wielu osób, które na różne sposoby dają z siebie wszystko, posługując chorym, starszym, samotnym i potrzebującym”. Franciszek przypomniał, że przesłanie encykliki jest bardziej aktualne niż kiedykolwiek, bowiem zamachy na życie i godność ludzką są ponawiane również w naszej epoce, będącej „epoką powszechnych praw człowieka [...]”; nie zawsze prawodawstwo chroni najsłabsze i najbardziej bezbronne ludzkie życie⁵⁶.

Nie sposób wyliczyć wszystkich inicjatyw Jana Pawła II w służbie zdrowiu. Ale należy podkreślić jego szczególną troskę o prowadzenie procesów beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych, przez które ukazywał „niezliczone przykłady współczesnej świętości”⁵⁷. Wśród nich są znakomici lekarze, jak: św. Giuseppe Moscati⁵⁸, św. Riccardo Pampuri⁵⁹, św. Gianna Beretta Molla⁶⁰, bł. Władysław Batthyány-Strattmann⁶¹, bł. Maria Ewa od Opatrzności Bogumiła Noiszewska beatyfikowana w grupie 103 Męczenników II wojny światowej⁶², farmaceuta bł. Artemidesa Zatti⁶³. Wyniósł na ołtarze założycieli wielu dzieł służących chorym, np. o. Pio z Pietrelciny, Matkę Teresę z Kalkuty, Benedykta Menni. Pozostawił wzory do naśladowania osobom towarzyszącym chorym w czasach zarazy. Odnajdujemy je m.in. w postawie ks. Wincentego Frelichowskiego posługującego wśród chorych na tyfus plamisty w Dachau i zmarłego z tego powodu bł. Franciszka Ksawerego Seelosa, zakażonego żółtą febrą, o. Damiana de Veustera – zmarłego na trąd na Hawajach.

Te wybitne postacie charakteryzowała przede wszystkim „nowa «wyobraźnia miłosierdzia»”, o której pisał Jan Paweł II w liście apostolskim *Novo millennio ineunte*. Jej przejawem jest „nie tyle i nie tylko skuteczność pomocy, ale zdolność bycia bliźnim dla cierpiącego człowieka, solidaryzowania się z nim, tak aby gest pomocy nie był odczuwany jako poniżająca jałmużna, ale jako świadectwo braterskiej wspólnoty dóbr”⁶⁴.

⁵⁶ Franciszek, *Należy bronić każdego życia...*, s. 19.

⁵⁷ *Obitus, depositio et tumulatio Ioannis Pauli PP II Sanctae Memoriae*, OR 2005, R. 26, nr 5 (273), s. 23.

⁵⁸ Ioannes Paulus PP. II, *Homilia. In area ante Vaticanam basilicam habita, ob decretos ven. Servo Dei Iosepho Moscati Beatorum caelitem honores* (25.10.1987), AAS 80 (1988), s. 594.

⁵⁹ Tenże, *Homilia. In foro S. Petri habita ob decretos Dei Servis Gaspari Bertoni et Richardo Pampuri Beatorum caelitem honores* (1.11.1989), AAS 82 (1990), s. 422–427.

⁶⁰ Tenże, *Homilia. In canonizatione sex beatorum* (16.05.2004), AAS 96 (2004), s. 653–655.

⁶¹ Tenże, *Homilia. In beatificatione quinque servorum Dei* (23.03.2003), AAS 95 (2003), s. 578–581.

⁶² Tenże, *Homilia. Varsaviae, in beatificatione s. Dei Reginae Protmann et Edmundi Bojanowski* (13.06.1999), AAS 91 (1999), s. 1051–1056.

⁶³ Congregatio de Causis Sanctorum, *Viedmen. Canonizationis Servi Dei Artemidis Zatti Laici professi societatis s. Francisci Salesii (1880–1951), Positio super virtutibus*, AAS 90 (1998), s. 289–292.

⁶⁴ Jan Paweł II, List apostolski *Novo Millennio Ineunte* do biskupów, duchowieństwa i wiernych na zakończenie wielkiego jubileuszu roku 2000, nr 50, https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/apost_letters/2001/documents/hf_jp-ii_apl_20010106_novo-millennio-ineunte.html [dostęp: 16.02.2022 r.].

3. Twórcy instytucji służących ochronie zdrowia

Głównym przesłaniem pontyfikatu papieża Franciszka jest zachęta do wychodzenia na peryferie i poszukiwania na nich chorych, samotnych, ubogich, cierpiących, wykluczonych społecznie, więźniów, migrantów. Bardzo mocno akcentuje, że ten, „kto przyjmuje w sobie świętość jako dar łaski, nie może nie przekładać jej na konkretne działanie w życiu codziennym”⁶⁵, a cytując św. Alberta Hurtado, przypomina, że „Prawdziwa miłość «musi prowadzić do czynienia dobra [...], do ubrudzenia sobie rąk przy uczynkach miłości»”⁶⁶.

Szczególnie wymownym wzorem miłosierdzia jest Matka Teresa z Kalkuty (1910–1997), kanonizowana 4 września 2016 r. w obecności 120 tys. osób, w tym licznych pracowników i wolontariuszy, dla których ta uroczystość była centralnym punktem ich Jubileuszu, a także ważnym wydarzeniem podczas Nadzwyczajnego Jubileuszu Miłosierdzia⁶⁷.

W homilii kanonizacyjnej papież Franciszek nazwał Matkę Teresę niestrudzoną pracownicą miłosierdzia, jego hojną szafarką, gdyż „Miłosierdzie było dla niej «solą» nadającą smak każdemu z jej dzieł oraz «światłem» rozjaśniającym ciemności tych, którzy nie mieli nawet łez, aby opłakiwać swoje ubóstwo i cierpienie. Jej misja na obrzeżach miast i na peryferiach egzystencjalnych pozostaje dzisiaj jako wymowne świadectwo bliskości Boga wobec najuboższych z ubogich”⁶⁸. Papież Franciszek wyraził pragnienie, by nowa Święta pozwoliła zrozumieć, „że naszym jedynym kryterium działania jest bezinteresowna miłość, wolna od wszelkiej ideologii i od wszelkich ograniczeń, darowana wszystkim, niezależnie od języka, kultury, rasy czy religii”⁶⁹.

Kanonizowaną 13 października 2019 r. Marię Teresę Chiramel Mankidiyan (1876–1926) ze względu na radykalizm ewangeliczny, drobną sylwetkę, heroiczną posługę bliźnim, wierność władzy kościelnej i „świadectwo pokornej miłości bez granic”, często porównuje się z Matką Teresą z Kalkuty. Założone przez nią Zgromadzenie Świętej Rodziny w indyjskim stanie Kerala łączy kontemplację z działalnością charytatywną, m.in. opiekuje się chorymi i umierającymi, odwiedza

⁶⁵ Franciszek, *Przesłanie proste i wielkie*. Modlitwa maryjna z Papieżem (5.01.2020), OR 2020, R. 41, nr 1 (419), s. 39.

⁶⁶ Tenże, *Ten, kto mówi, że miłuje Boga, a nie miłuje brata, jest kłamcą*. Homilia papieska podczas Mszy świętej (10.01.2020), OR 2020, R. 41, nr 2–3 (420), s. 36.

⁶⁷ Franciscus Episcopus, *Litterae decretales Quibus beatae Teresiae de Calcutta Sanctorum honores decernuntur* (4.09.2016), AAS 109 (2017), s. 827–830.

⁶⁸ Franciscus PP., *Homilia. Occasione Canonizationis beatae Teresiae de Calcutta* (4.09.2016), AAS 108 (2016), s. 1075–1077; tekst polski: *Niestrudzona pracownica miłosierdzia*. Homilia Papieża Franciszka wygłoszona podczas Mszy św. kanonizacyjnej (4.09.2016), OR 2016, R. 37, nr 9 (385), s. 10.

⁶⁹ *Niestrudzona pracownica miłosierdzia...*, s. 11.

ubogie rodziny⁷⁰, prowadzi „szkoły, szpitale, szkoły pielęgniarские, licea, schroniska, domy dla niepełnosprawnych umysłowo i fizycznie, ośrodki społeczne i kliniki homeopatyczne”⁷¹.

Z mandatu papieża Franciszka 11 maja 2013 r. odbyła się w Bazylice św. Pawła za Murami w Rzymie beatyfikacja ks. Luigi Novarese (1914–1984), *apostolus aegrotantium, indefessus testis salvifici valoris doloris plenaeque participationis aegrotorum in Ecclesiae missione*⁷². Jego szczególna wrażliwość na świat cierpienia zrodziła się z osobistego doświadczenia. Od 9 roku życia chorował na gruźlicę prawego stawu biodrowego, spędzał miesiące w szpitalach, sanatoriach, w samotności, z daleka od rodziny. Dobrze więc wiedział, z jakimi trudnościami zmagają się chorzy poszukujący nieustannie sensu i wartości cierpienia. Dnia 17 maja 1931 r. został cudownie uzdrowiony za wstawiennictwem Matki Bożej Wspomożycielki i św. Jana Bosko, których był czicielem. Zapragnął bez reszty oddać się chorym jako kapłan. W 1943 r. założył Maryjną Ligę Kapłanów, skupiającą kapłanów chorych, znajdujących się w trudnej sytuacji⁷³. W 1947 r. wraz z s. Elvirą Miryam Psorulla założył Centrum Ochotników Cierpienia, w którym zainicjował i wdrożył nowy sposób pastoralnej i duchowej opieki nad chorymi: są oni nie tylko podmiotem troski i miłosierdzia, lecz również nowej ewangelizacji dzięki doświadczeniu wielkiego cierpienia. W 1950 r. powołał pobożne stowarzyszenie Cisi Pracownicy Krzyża, tj. związek duchowieństwa i osób świeckich, zdrowych i chorych, którzy przez Maryję ofiarowują swoje cierpienie jako dobrowolną ofiarę w duchu uwielbienia. Dla osób zdrowych, które chciałyby wspierać osoby chore w ich potrzebach i apostołstwie, utworzył w 1952 r. stowarzyszenie Braci i Sióstr Chorych. Pragnąc zaangażować świeckich i pasterzy w swój duchowy horyzont, powołał stowarzyszenie Prawdziwych Braci Cichych Sług od Krzyża oraz Związek Biskupów. Wśród innych inicjatyw ks. Novarese na rzecz apostołatu chorych wymienia się: miesięcznik *L’Ancora*, audycję radiową, ćwiczenia duchowe, pielgrzymki chorych do Lourdes, organizowanie laboratoriów analitycznych, ośrodków rehabilitacyjnych (sanatoriów), dzieł

⁷⁰ Maria Teresa Chiramel Mankidiyan, OR 2000, R. 21, nr 7–8 (225), s. 42.

⁷¹ N. Gori, *Symfonia miłości. Wywiad z prefektem Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych kard. Angelem Becciu*, OR 2019, R. 40, nr 11 (417), s. 22–23.

⁷² Franciscus PP., *Litterae apostolicae Venerabili Servo Dei Aloisio Novarese Beatorum honores decernuntur* (11.05.2013), AAS 106 (2014), s. 629.

⁷³ Congregatio de Causis Sanctorum, *Tusculana. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Aloisii Novarese, Sacerdotis Dioecessani Fundatoris Piae Unionis Silentium Operariorum a Cruce (1914–1984), Decretum super virtutibus* (27.03.2010), AAS 103 (2011), s. 289–292. Szerzej o L. Novarese – zob. M. Anselmo, *Luigi Novarese: lo spirito che cura il corpo: una biografia*, wstęp T. Bertone, Roma 2011; L. Pacomio, *Monsignor Luigi Novarese: una vita intera al servizio dei malati, soggetti attivi di evangelizzazione*, Piemme 1997.

misyjnych wśród trędowatych. Obecność jego oraz jego stowarzyszeń stała się narzędziem konsultacji i pomocy w wielu szpitalach oraz ośrodkach klinicznych. W Kościele niezwykle dbał o zachowywanie praw chorych⁷⁴. W homilii beatyfikacyjnej kard. Tarcisio Bertone podkreślił, że ks. Novarese głosił Ewangelię pocieszenia, a w Roku Wiary jego przykład zwraca uwagę na potencjał świata cierpienia, które jest cennym skarbem dla Kościoła i społeczeństwa⁷⁵. Dzieło ks. Novarese przyczyniło się do zmiany sposobu myślenia i działania wobec chorych. Zastąpiło uległość i pietyzm aktywnym tworzeniem apostolatu pośród samych cierpiących. Ukazywał wartość modlitwy za chorych i z chorymi.

„W najciemniejszej nocy powstają najwięksi prorocy i święci. Jednak ożywiający nurt życia mistycznego pozostaje niewidzialny. Z pewnością decydujące wydarzenia w dziejach świata były zasadniczo spowodowane przez dusze, o których książki historyczne nic nie mówią. [...] poprzez wielu z nich budowana jest prawdziwa historia”⁷⁶. Do takich postaci bezsprzecznie należą bł. Matka Róża Czacka (1876–1961) oraz czcigodny sługa Boży Alojzy Schwartz (1930–1992).

„Niewidomą Matkę Niewidomych” i Fundatorkę Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża 12 września 2021 r. w Warszawie, z mandatu papieża Franciszka beatyfikował kard. Marcello Semeraro, prefekt Kongregacji Spraw Kanonicznych. Ta młoda i gruntownie wykształcona arystokratka w wieku 22 lat całkowicie straciła wzrok. To doświadczenie jej nie złamało, ale zmotywowało do poznania świata niewidomych. Nauczyła się alfabetu Braille’a i odbyła kilka podróży po Europie, zapoznając się z literaturą naukową i poradnikową z zakresu tyflopädagogiki i tyflopsychologii, odwiedzając placówki wiodące w zakresie opieki nad niewidomymi. Najpierw indywidualnie udzielała pomocy kobietom, a w 1910 r. założyła Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi. W ramach tej pionierskiej wówczas instytucji w Warszawie utworzono m.in. ochronkę, szkołę powszechną, bibliotekę brajlowską. Patronatem objęto dorosłych niewidomych Warszawy i ich rodziny. „W celu utrzymania katolickiego rozwoju zakładanych instytucji i zapewnienia realizacji procesu wychowania zgodnego z nauką Kościoła, a także spełnienia własnego powołania,

⁷⁴ Franciscus PP, *Litterae apostolicae Venerabili Servo Dei Aloisio Novarese...*, s. 628. Zob. także: A. Auferio, *La questione teologica del soffrire: il profilo morale e cristiano dell'esperienza della sofferenza nell'opera di Luigi Novarese*, Roma 2015.

⁷⁵ Szerzej zob. T. Bertone, *Omelia del beatificazione del Ven. Servo di Dio Luigi Novarese* (Basilica di San Paolo Fuori le Mura, 11.05.2013), <http://www.causesanti.va/it/santi-e-beati/luigi-novarese.html> [dostęp: 16.02.2022 r.].

⁷⁶ Franciszek, Adhortacja apostołska *Gaudete et exsultate* o powołaniu do świętości w świecie współczesnym, Rzym, 19 marca 2018 r., nr 8, https://www.vatican.va/content/francesco/pl/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20180319_gaudete-et-exsultate.html#_ftnref6 [dostęp: 16.02.2022 r.].

Róża Czacka utworzyła Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża i została jego przełożoną – Matką⁷⁷. Najbardziej rozpoznawalnym dziełem Matki Róży są Laski pod Warszawą. Ten zespół placówek edukacyjnych i społecznych daje niewidomym wychowankom nie tylko wykształcenie podstawowe i zawodowe, pozwalające na samodzielne i niezależne finansowo życie, ale jest też zorientowany na aktywność w zakresie rehabilitacji i formacji tej grupy osób. Wielką zasługą Matki Czackiej było dostosowanie alfabetu Braille’a do wymogów języka polskiego uwzględniającego zasady polskiej ortografii i opracowanie skrótów ortograficznych. W literaturze fachowej podkreśla się, że Matka Róża jest prekursorem w polskiej pedagogice specjalnej, a zwłaszcza tyflopedagogice. Jako „pierwsza w Polsce nie tylko opisała wszechstronnie sposób edukacji i rehabilitacji osób niewidomych i słabowidzących, lecz także utworzyła nowoczesne, wzorcowo funkcjonujące instytucje, w których praktycznie wdrożyła w życie własne teoretyczne koncepcje”⁷⁸.

Ważne dla społeczeństwa Korei Południowej dzieła utworzył ks. Alojzy Schwartz⁷⁹, kapłan dwukrotnie nominowany do Pokojowej Nagrody Nobla. Gdy w 1957 r. przybył do diecezji Pusan, zastał państwo wyniszczone wojną (1950–1953)⁸⁰. Prawie połowa populacji pozostawała bez pracy, biedacy utrzymywali się z kradzieży i żebractwa, a ulice były pełne sierot⁸¹. Zetknięcie się z niewiarygodną biedą, głodem i wszechogarniającym brudem, fizycznie go przerosło. Po leczeniu w Stanach Zjednoczonych powrócił do Korei w 1961 r., by przez 30 lat kontynuować apostołowanie i pracę charytatywną pośród nędzarzy⁸². Zainicjował projekt „Operacja Hanky”, z którego sfinansowano m.in. konstrukcję szpitala, dwie przychodnie, dom starców, dofinansowano ponad 30 szpitali, utworzono kolonie dla trędowatych, szkoły, sierocińce oraz liczne akcje charytatywne prowadzone na

⁷⁷ Szczegółowo zob. J. Kuczyńska-Kwapisz, M. Dycht, *Mysł i praktyka tyflopedagogiczna Matki Elżbiety – Róży Czackiej*, Forum Pedagogiczne 2019, nr 1, s. 80.

⁷⁸ Tamże, s. 83–84.

⁷⁹ Congregatio de Causis Sanctorum, *Manilensis. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Aloisii Schwartz, Sacerdotis dioecesei, Fundatoris Congregationum Sororum Mariae et Fratrum Christi (1930–1992), Decretum super virtutibus* (22.01.2015), AAS 109 (2017), s. 76–78.

⁸⁰ W wyniku wojny śmierć poniosło 500 tys. żołnierzy i aż milion cywilów – zob. L. Buczek, *Podział Korei i próba zjednoczenia podczas Konferencji Genewskiej w 1954 roku*, Roczniki Nauk Prawnych 2012, t. 22, nr 4, s. 61 i 72.

⁸¹ *Brief profile of Monsigneur Aloisius Schwartz, General Introduction*, w: Congregatio de Causis Sanctorum, *Manilensis. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Aloisii Schwartz, Sacerdotis Dioecesei, Fundatoris Congregationum Sororum Mariae et Fratrum Christi (1930–1992), Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis*, t. 1, Roma 2012, s. 1–2.

⁸² *The life story of the Servant of God Msgr. Aloisius Schwartz in the context of history*, w: Congregatio de Causis Sanctorum, *Manilensis. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Aloisii Schwartz...*, s. 534, szerzej zob. s. 571–572.

terenie Korei Południowej. W celu niesienia ubogim pomocy duchowej i materialnej, 15 sierpnia 1964 r. ufundował „Pomohwe”, czyli Społeczność Matek Opiekunek Sierot, która w 1966 r. stała się zgromadzeniem Sióstr Maryi⁸³. W 1981 r. w Seulu powołał zgromadzenie Braci Chrystusa. Wraz z nimi stworzył dla chłopców i dziewcząt sierocińce, w których mogli kształcić się i otrzymać opiekę sieroty, dzieci ulicy, dzieci z bardzo biednych rodzin. Z darowizn budował szpitale i sanatoria dla biedoty, hospicja dla bezdomnych i niepełnosprawnych, dzieci upośledzonych i niezamężnych matek⁸⁴. W 1989 r. zdiagnozowano u niego śmiertelną chorobę – stwardnienie boczne zanikowe (ALS). Przykuty do wózka inwalidzkiego modlił się, spowiadał, głosił kazania i żył, praktykując w stopniu heroicznym cnoty: prawdę, sprawiedliwość, miłosierdzie, czystość, pokorę, roztropność i męstwo. Zmarł 16 marca 1991 r. w Manili na Filipinach. Jego zgromadzenia realizowały charyzmat założyciela w Korei Południowej, na Filipinach, w Meksyku, Gwatemali i Brazylii⁸⁵.

Spotkanie z rzeczywistością głuchoniemych sprawiło, że Urszula Mezzini (1853–1919) odkryła swoje powołanie i nowe pole apostołstwa jako zakonnica profeska i przełożona generalna Zgromadzenia Sióstr Małej Misji dla Głuchoniemych. Siostry ze zgromadzenia zajmują się edukacją i ewangelizacją osób niesłyszących i niemych, prowadzą też metodyczne szkoły kształcenia nauczycieli, kolportują prasę specjalistyczną, tworzą i rozprawdzają pomoce naukowe⁸⁶. Z kolei inicjatorem licznych dzieł społecznych, w tym budowy Campusu Bio-Medycznego w Rzymie, był bł. bp Álvaro del Portillo, prałat prałatury personalnej Opus Dei i następca św. Josemaría Escrivá de Balaguer⁸⁷.

⁸³ *Chronological events and activities in the life of Msgr. Aloysius Schwartz*, w: *Congregatio de Causis Sanctorum, Manilensis. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Aloisii Schwartz...*, s. 15.

⁸⁴ *Brief profile of Monsigneur Aloysius Schwartz*, w: *Congregatio de Causis Sanctorum, Manilensis. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Aloisii Schwartz...*, s. 1–2.

⁸⁵ *Presentazione di p. Zdzisław Józef Kijas OFMConv. Relatore della causa*, w: *Congregatio de Causis Sanctorum, Manilensis. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Aloisii Schwartz...*, s. V.

⁸⁶ *Congregatio de Causis Sanctorum, Bononiensis. Beatificationis et Canonizationis Servae Dei Ursulae Mezzini Religiosae, professae et Superiorissae Generalis Congregationis Sororum Parvae Missionis Pro Surdis Mutisque (1853–1919), Decretum super virtutibus* (9.12.2013), AAS 107 (2015), s. 219–221.

⁸⁷ *Congregatio de Causis Sanctorum, Romana et Peaelaturae Personalis Sanctae Crucis et Operis Dei. Beatificationis et canonizationis Servi Dei Alvari del Portillo y Diez de Sollano, Episcopi tittularis Vitenensis Praelati Praelaturae Personalis Sanctae Crucis et Operis Dei (1914–1994), Decretum super virtutibus* (28.06.2012), AAS 105 (2013), s. 533–536; *Franciscus PP., Litterae apostolicae Venerabili Dei Servo Alvaro del Portillo y Diez de Sollano Beatorum honores decernuntur* (27.09.2014), AAS 107 (2015), s. 999–1002.

4. „Szlifowani cierpieniem”

„W miarę jak człowiek bierze swój krzyż, łącząc się duchowo z Krzyżem Chrystusa, odsłania się przed nim zbawczy sens cierpienia”. W nim odnajduje wewnętrzny pokój i nawet duchową radość⁸⁸. Taki wzór do naśladowania odnajdujemy w aktach spraw kanonizacyjnych wielu współczesnych świętych i błogosławionych.

Jednym z nich jest Carlo Acutis (1991–2006), pierwszy błogosławiony z pokolenia millenialsów. Będąc geniuszem komputerowym, umiał „wykorzystać nowe technologie komunikacji, aby nieść Ewangelię, przekazywać wartości i piękno”, docierając do rówieśników na pięciu kontynentach⁸⁹. Swoje intensywne życie wewnętrzne karmił Eucharystią i nabożeństwem do Maryi, całkowicie się Jej zawierając. Ze spokojem przeżywał chorobę nowotworową, która doprowadziła do jego śmierci. Cierpienia ofiarował za Papieża i za Kościół⁹⁰.

Dnia 5 lipca 2018 r. papież Franciszek zezwolił na promulgowanie dekretu o heroiczności cnót 14-letniej Alexii González-Barros (1971–1985), która z męstwem znosiła chorobę nowotworową. „Swoim przykładem pokazała, że z łaską Bożą można zaakceptować cierpienie i znosić je ze spokojem, szczerą radością i nieustanną myślą o innych”⁹¹.

W niedzielę 14 października 2018 r., podczas synodu biskupów poświęconego młodemu, papież Franciszek kanonizował siedmiu błogosławionych, wśród których był bł. Nuncjusz Sulprizio (1817–1836), abruzyjsko-neapolitański młodzieniec, zwany „kulawym świętym”⁹². Na pierwszy rzut oka biografia Nunzia wydaje się być historią nieszczęśnika. Jednak jego fenomen nie polegał na tym, że doświadczał ekstaz, miał dar prococtwa, czytania w sercach, dar uzdrawiania, ale na tym, że był „autentycznym «zwiadunem» Chrystusa, czyli prawdziwym ambasadorem radości”, która rodzi się ze spotkania z Jezusem w Eucharystii. Ze względu na młody

⁸⁸ Ioannes Paulus PP. II, *Epistula apostolica Salvifici doloris...*, s. 201–250.

⁸⁹ Franciszek, Posynodalna adhortacja apostolska *Christus vivit* do młodych i całego Ludu Bożego, Loreto 25 marca 2019 r., nr 104–106, https://www.vatican.va/content/francesco/pl/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20190325_christus-vivit.html [dostęp: 16.02.2022 r.].

⁹⁰ Zob. Homilia beatyfikacyjna Carlo Acutisa wygłoszona przez ks. kard. Agostino Valliniego w Asyżu, <https://www.radiomaryja.pl/multimedia/homilia-ks-kard-agostino-valliniego-wygloszona-w-asyzu/> [dostęp: 16.02.2022 r.].

⁹¹ M.Á. Monge, *Aleksja: radość i heroizm w chorobie*, tłum. A. Kajzerek, Katowice 1996.

⁹² Francesco, *Santa messa e canonizzazione dei beati: Paolo VI, Oscar Romero, Francesco Spinelli, Vincenzo Romano, Maria Caterina Kasper, Nazaria Ignazia di Santa Teresa di Gesù, Nunzio Sulprizio* (Piazza San Pietro, Domenica, 14.10.2018), <http://www.causesanti.va/it/santi-e-beati/nunzio-sulprizio.html> [dostęp: 15.02.2022 r.].

wiek jego przykład świętości może być bliski „światu młodych, który tak bardzo potrzebuje zachęty i wzorów do naśladowania”⁹³.

Życie niezwykle uzdolnionej Benedetty Bianchi Porro (1936–1964) było pasmem cierpień. W pierwszym roku życia zachorowała na polio. W wyniku tej choroby jedna z jej nóg była krótsza. W wieku 13 lat zaczęła tracić słuch (aż do całkowitej głuchoty), z czasem również wzrok. Studiując medycynę na uniwersytecie w Mediolanie, w 1957 r. rozpoznała u siebie rozsianą nerwiakowłókniakowatość, zwaną również chorobą von Recklinghausena. W krótkim czasie straciła kontrolę nad nogami, została pozbawiona węchu i smaku. W 1959 r. dotknął ją całkowity paraliż, a rok przed śmiercią stała się niewidoma, z trudem mówiła. Ta sekwencja cierpienia i fizycznego zniszczenia doprowadziła Benedettę do głębokiego zjednoczenia z Bogiem w modlitwie i sakramentach, do wielkiego heroizmu w praktykowaniu wszystkich cnót. Przez swój apostołat cierpienia promieniowała pokojem i radością, będąc źródłem pocieszenia i zbudowaniem dla innych. Kardynał Angelo Becciu zaznaczył, że jej przykład życia musi przebić się w świecie, w którym praktykuje się eutanazję i kulturę odrzucenia. Niesie on ludzkości przesłanie piękna i bogactwa życia⁹⁴.

Pozostając w kręgu osób młodych, których życie było „szlifowane” cierpieniem, nie można pominąć kobiet, które odmówiły chemioterapii zagrażającej życiu ich nienarodzonych dzieci. 30 sierpnia 2021 r. papież Franciszek zaaprobował dekret o heroiczności cnót świeckiej kobiety i matki rodziny Marii Cristiny Cella Mocellin (1969–1995). Gdy Maria zaszła w trzecią ciążę, okazało się, że w lewej nodze pojawił się mięsak, taki sam jak 5 lat wcześniej. Przy wsparciu męża Maria Cristina zdecydowała, że podda się jedynie takiemu leczeniu, które nie zagrażałoby życiu dziecka. Riccardo urodził się w 1994 r. W tym czasie rak rozprzestrzenił się na płuca, powodując ogromne cierpienie. O heroicznym praktykowaniu cnót świadczy list, który napisała do swego synka miesiąc przed śmiercią⁹⁵.

Papież Jan Paweł II był wielkim darem dla osób starszych i chorych, które w swym bólu odczuwały Jego szczególną bliskość, wielkie współczucie i solidarność⁹⁶. Wydarzenia z młodości (śmierć matki i brata, zbrodnie II wojny światowej, których był świadkiem) ukształtowały jego wrażliwość i otwartość serca na

⁹³ W. Rędzioch, *5 maja – narodziny dla nieba. Kulawy święty młodych*, Niedziela Ogólnopolska 2019, nr 18, s. 16–18.

⁹⁴ A. Becciu, *Omelia per la beatificazione di Benedetta Bianchi Porro* (Forlì, 14.09.2019), <http://www.causesanti.va/it/santi-e-beati/benedetta-bianchi-porro.html> [dostęp: 15.02.2022 r.].

⁹⁵ Dekret niepublikowany w AAS, podaję za: Congregazione delle Cause dei Santi, *Decreti pubblicati nel 2021*, <http://www.causesanti.va/it/archivio-della-congregazione-cause-santi/promulgazione-di-decreti/decreti-pubblicati-nel-2021.html> [dostęp: 17.02.2022 r.].

⁹⁶ G.L. Gigli, *Apostolo della sofferenza. Amico dei malati e dei medici*, OR 2005, Martedì 12 Aprile, s. 10.

cierpienie. Podczas procesu beatyfikacyjnego zwrócono uwagę na więź krwi, jaka łączyła Wojtyłę ze Zbawicielem i z „ludzkością przez Niego odkupioną”. Przełął ją na placu św. Piotra 13 maja 1981 r., a potem na nowo ofiarował całe życie podczas długich lat choroby⁹⁷. „Aż po ostatnie tchnienie, choć był świadomy tego, że niejednokrotnie naraża się na krytyki, iż zbyt «ostentacyjnie» pokazuje słabości swego ciała, Papież pojmował swoje życie jako misję, dając na tysiące różnych sposobów świadectwo, że zarówno zaawansowany wiek, jak i choroba mogą być uważane przez każdego człowieka za dar Boży”⁹⁸. Także „dni uroczystości związanych z jego pogrzebem stały się dla Rzymu i dla całego świata czasem niezwyklego zjednoczenia, pojednania, otwarcia duszy na Boga”⁹⁹.

5. Personel medyczny

W czasie pandemii wymowna stała się długo oczekiwana przez Wenezuelczyków beatyfikacja José Gregorio Hernández’a Cisneros’a (1864–1919), powszechnie znanego i cenionego lekarza, filozofa, muzyka i teologa. Studia medyczne na Centralnym Uniwersytecie Wenezueli rozpoczął w wieku 17 lat. W 1888 r. ukończył medycynę ze stopniem doktora, będąc najwybitniejszym studentem kierunku w historii Uniwersytetu. Posługiwał się językiem angielskim, francuskim, portugalskim, włoskim, niemieckim, biegle władał łaciną i językiem hebrajskim¹⁰⁰. Po studiach odrzucił propozycję rektora Uniwersytetu, który zaoferował mu pomoc finansową w założeniu kliniki w stolicy. Powrócił do swoich, gdzie ubodzy mieszkańcy Andów pozbawieni byli pomocy medycznej. Rok później, odpowiadając na potrzeby państwa, zaczął studiować w Paryżu mikrobiologię i bakteriologię, a w Berlinie histologię i anatomię patologiczną. W 1891 r. powrócił do Wenezueli i rozpoczął pracę jako profesor na Uniwersytecie Centralnym, na którym powołał Katedrę Histologii Normalnej i Patologicznej oraz Katedrę Fizjologii Doświadczalnej i Bakteriologii. Z polecenia rządu sprowadził z Europy sprzęt medyczny (laboratorium fizjologiczne) do szpitala w Vargas (którego później był dyrektorem). Był odpo-

⁹⁷ *Był darem dla Rzymu i całego świata*. Przemówienie kard. Camilla Ruiniego w bazylice św. Jana na Lateranie (28.06.2005), OR 2005, R. 26, nr 9 (276), s. 45.

⁹⁸ G. Marchesi, *Śmierć Papieża Jana Pawła II*, OR 2005, R. 26, nr 5 (273), s. 25.

⁹⁹ *Był darem dla Rzymu...*, s. 45.

¹⁰⁰ L. Briceño-Iragorry, *Contribuciones Históricas. José Gregorio Hernández, su faceta médica (1864–1919)*, *Gaceta Médica de Caracas* 2005, t. 113, nr 4, http://www.scielo.org.ve/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0367-47622005000400009 [dostęp: 14.02.2022 r.].

wiedzialny za wprowadzenie i upowszechnienie obsługi mikroskopu w Wenezueli. Jest uważany za twórcę bakteriologii w Ameryce i pierwszą osobę w Wenezueli, która z tego zakresu publikowała prace naukowe. W zasadniczo materialistycznym środowisku otwarcie wyznawał wiarę katolicką. Był członkiem III Zakonu Regularnego św. Franciszka. Słabe zdrowie uniemożliwiło mu zostanie zakonnikiem (w 1908 r. wstąpił do zakonu w Certosa di Farneta, Włochy) i kapłanem (w 1913 r. rozpoczął w Rzymie przygotowania do kapłaństwa). W 1917 r. wyjechał do Stanów Zjednoczonych, aby studiować nowe techniki bakteriologiczne, był w Madrycie z noblistą Ramónem y Cajalem, wrócił w 1918 r. i jako pierwszy pokazał pomiary ciśnienia krwi swoim studentom. Podczas epidemii grypy hiszpanki w 1918 r. ofiarnie niósł pomoc zarażonym. Potracony przez samochód zmarł 29 czerwca 1919 r. Został beatyfikowany 30 kwietnia 2021 r. w Caracas¹⁰¹. Franciszek zaznaczył, że „Doktor ubogich” jest przykładem „wierzącego ucznia Chrystusa, który Ewangelię uczynił kryterium swojego życia. Szukał swojego powołania, przestrzegał przykazań, codziennie uczestniczył w Eucharystii, poświęcał czas na modlitwę i wierzył w życie wieczne”. Jest wzorem „osobistej dobroci i cnót obywatelskich oraz religijnych, otwartości, wrażliwości w obliczu cierpienia, skromności i pokory w życiu oraz w wykonywaniu zawodu”. Dostrzegamy w nim miłośnika wiedzy, badań naukowych, nauki w służbie zdrowia oraz nauczania. „Jest wzorem świętości zaangażowanej w obronę życia, w obliczu wyzwań historii, a zwłaszcza jako przykład służby bliźnim, jak Miłosierny Samarytanin, nikogo nie wykluczając. Jest człowiekiem powszechnej służby”¹⁰². Zachęcił podzielony naród Wenezueli, by chwila jedności narodowej skupionej na postaci doktora Hernandeza, skłoniła ich do jedności i przebaczenia, do „większej solidarności jednych z drugimi, po to [...], by kraj odżył, odrodził się po pandemii w duchu pojednania”¹⁰³. Ojciec Święty nowego Błogosławionego ustanowił patronem studiów dla pokoju (działających od 2018 r. na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim)¹⁰⁴.

Hiszpanie szczytą się z beatyfikacji męczennika Mariana Mullerat i Soldevila (1897–1936), lekarza, burmistrza miasta Arbeca, męża i ojca pięciu córek. Został zamordowany podczas wojny domowej w Hiszpanii tylko dlatego, że był katolikiem.

¹⁰¹ Giuseppe Gregorio Hernández Cisneros (1864–1919), <http://www.causesanti.va/it/santi-e-beati/giuseppe-gregorio-hernandez-cisneros.html> [dostęp: 16.02.2022 r.].

¹⁰² Franciszek, *Wenezuela potrzebuje pojednania*. Przesłanie wideo z okazji beatyfikacji Józefa Grzegorza Hernándezza Cisnerosa (30.04.2021), OR 2021, R. 41, nr 6 (433), s. 9.

¹⁰³ Tamże, s. 10.

¹⁰⁴ *Papież ustanowił patrona studiów dla pokoju*, https://www.vaticannews.va/pl/papiez/news/2021-04/papiez-ustanowil-patrona-studiow-dla-pokoju.html?fbclid=IwAR3UaB71Y_tl7oQ6mUSPnZU-EK7dn3-v0pD0VQC9wcyJwE_zc3fuZvpVwZQ [dostęp: 14.02.2022 r.].

Swoim życiem wyprzedził nauczanie Soboru Watykańskiego II o zaangażowaniu świeckich katolików, którzy w społeczeństwie „ubrudzili sobie ręce”. Zawód lekarza łączył z działalnością polityczną, ponieważ czuł, że „polityka jest najwyższą formą miłosierdzia”. Jego postawa uczy odwagi, „by dawać świadectwo o Chrystusie do końca, w każdym środowisku, w obliczu każdej trudności, zawsze”¹⁰⁵.

W historię współczesnej genetyki trwale wpisał się prof. Jérôme Lejeune (1926–1994), wybitny naukowiec, mąż i ojciec rodziny. W wieku 38 lat został profesorem medycyny, będąc najmłodszym profesorem we Francji. Specjalnie dla niego utworzono Katedrę Genetyki Fundamentalnej na Wydziale Medycyny Uniwersytetu Paryskiego. Badając „zespół Downa”, dokonał przełomowego odkrycia. Udowodnił zależność między dermatoglifami (rysunkami na wnętrzu dłoni i stopie oraz liniami papilarnymi na palcach) a cechami fizycznymi i psychicznymi danej osoby. Dowodził, że określenie struktury tych linii ma miejsce już w pierwszym miesiącu życia prenatalnego dziecka¹⁰⁶. W towarzystwie dwóch innych badaczy odkrył, że u dzieci dotkniętych zespołem występuje dodatkowy chromosom w parze 21, dlatego zespół ten zaczęto określać terminem „trisomia 21”. Po tym pierwszym odkryciu prof. Lejeune zidentyfikował inne patologie chromosomalne i miał coraz ważniejszą pozycję w światowej cytogenetyce. Odkrył przyczynę autyzmu i wykazał związek między podawaniem kobietom w ciąży kwasu foliowego a ryzykiem wystąpienia u płodu wad cewy nerwowej. Jego pionierskie badania doprowadziły do opracowania testów prenatalnych, wykorzystywanych do wykrywania zespołu Downa. Ubolewał, że służą one także do przeprowadzania aborcji z powodów eugenicznych¹⁰⁷. Był świadom, że sprzeciw wobec aborcji wypowiedziany na konferencji ONZ zadecydował o nieprzyznaniu mu nagrody Nobla. Po publicznych wystąpieniach w obronie życia we Francji został zepchnięty na margines życia naukowego: pomijano go milczeniem, nie zapraszano na międzynarodowe kongresy, zlecano liczne kontrole podatkowe. W 1982 r. pozbawiono go możliwości finansowania badań naukowych z budżetu państwa, a jego współpracowników zwolniono¹⁰⁸.

¹⁰⁵ A. Becciu, *Omelia per la beatificazione di Mariano Mullerat i Soldevila* (Cattedrale metropolitana e primaziale di Tarragona, Spagna, 23 marzo 2019), <http://www.causesanti.va/it/santi-e-beati/mariano-mullerat-i-soldevila.html> [dostęp: 16.02.2022 r.]. Tłumaczenie własne.

¹⁰⁶ P. Zuchniewicz, *Pasja życia. Rzecz o profesorze Lejeune – przyjacielu i współpracowniku Jana Pawła II*, Ząbki 2007, s. 20–21.

¹⁰⁷ P. Strippoli, *Trisomy 21: Research for a Cure and Rediscovery of the Thought of Jérôme Lejeune*, *Journal of Medicine and the Person* 2014, t. 12, nr 3, s. 104–110; P. Strippoli i in., *An Integrated Route to Identifying New Pathogenesis-Based Therapeutic Approaches for Trisomy 21 (Down Syndrome) Following the Thought of Jérôme Lejeune*, *Science Postprint* 2013, nr 1.

¹⁰⁸ P. Zuchniewicz, *Pasja życia...*, s. 44, 56–57.

Profesor Lejeune był laureatem prestiżowych nagród, a liczne uniwersytety przyznały mu doktoraty *honoris causa*. Był członkiem akademii naukowych wielu państw, ekspertem ONZ i WHO. Był członkiem Papieskiej Akademii Nauk (1974), francuskiej Akademii Nauk Moralnych i Politycznych (1981), Narodowej Akademii Medycyny we Francji (1983) i innych¹⁰⁹. Ten wybitny genetyk był pomysłodawcą i pierwszym przewodniczącym powołanej przez Jana Pawła II Papieskiej Akademii Życia (1994)¹¹⁰. W dekreście o heroiczności cnót prof. Lejeune podkreślono, że „jego życie wiary charakteryzowała intensywna i nieustanna modlitwa, wytrwałe uczestnictwo we Mszy św., regularne życie sakramentalne [...]. Zawsze z niezwykłym zapałem starał się pokazać harmonię między nauką a wiarą. Głosił Ewangelię zwłaszcza w kręgach naukowych, medycznych i szpitalnych”¹¹¹.

Dnia 24 października 2021 r. odbyła się beatyfikacja świeckiej dziewczyny Sandry Sabattini (1961–1984), studentki Wydziału Lekarskiego na Uniwersytecie Bolońskim, członkini „Wspólnoty Papieża Jana XXIII”. Ta młodzieńca dziewczyna z chrześcijańską miłością służyła najbardziej potrzebującym: biednym, narkomanom, niepełnosprawnym. Jej marzenie o wyjeździe na misje do Afryki, by leczyć chorych i głosić Ewangelię, zostało gwałtownie przerwane. Zmarła 2 maja 1984 r., trzy dni po tym, jak została potrącona przez samochód¹¹².

Wśród wyniesionych na ołtarze przez papieża Franciszka jest włoski pielęgniarz, bł. brat Luigi Bordino (1922–1977), specjalizujący się w chirurgii ortopedycznej. „Poświęcił on swe życie osobom chorym i cierpiącym. Nieustannie oddawał się pracy na rzecz najuboższych, lecząc i obmywając ich rany”¹¹³.

Trzy pobożne kobiety: María Pilar Gullón Yturriaga (1911–1936), Octavia Iglesias Blanco (1894–1936) i Olga Pérez-Monteserín Núñez (1913–1936) w obliczu ogromu cierpienia spowodowanego wojną domową w Hiszpanii zgłosiły się jako ochotniczki do Czerwonego Krzyża. Nie skorzystały z możliwości ucieczki, pozostały przy rannych w szpitalu w Puerto de Somiedo. Tortury i upokorzenia zniosły

¹⁰⁹ M. Karamanou, *Jérôme Lejeune (1926–1994): Father of Modern Genetics*, *Acta Medico-Historica Adriatica* 2012, t. 10, nr 2, s. 311–316.

¹¹⁰ P. Zuchniewicz, *Pasja życia...*, s. 113–115.

¹¹¹ Dekret niepublikowany w AAS. Podaję za: Congregazione delle Cause dei Santi, *Decreti pubblicati nel 2021*, <http://www.causesanti.va/it/archivio-della-congregazione-cause-santi/promulgazione-di-decreti/decreti-pubblicati-nel-2021.html> [dostęp: 17.02.2022 r.]. Tłumaczenie własne.

¹¹² Sandra Sabattini (1961–1984), <http://www.causesanti.va/it/santi-e-beati/sandra-sabattini.html> [dostęp: 14.02.2022 r.].

¹¹³ Franciszek, *Dary Duchy Świętego*. Modlitwa maryjna z Papieżem (3.05.2015), OR 2015, R. 36, nr 5 (371), s. 52.

z nadzwyczajną siłą. Zostały zamordowane *in odium fidei* 28 października 1936 r. Beatyfikowano je 29 maja 2021 r.¹¹⁴

Podczas modlitwy maryjnej 27 maja 2018 r. papież Franciszek przywołał postać innej męczennicy Leonelli Sgorbati (1940–2006), zakonnicy z Instytutu Sióstr Misjonarek Pocieszycielki, zabitej *in odium fidei* przez islamskich ekstremistów z Somalii 17 września 2006 r. Jako absolwentka szkoły pielęgniarskiej w Anglii, w 1970 r. wyjechała na misje, posługując najpierw w szpitalu w Nairobi, a od 1985 r. łączyła pracę z chorymi z wykładami w szkole pielęgniarek w Nkubu¹¹⁵. Cztery lata przed śmiercią założyła szkołę dla pielęgniarek w Mogadyszu. Ojciec Święty podkreślił, że „Jej życie dla Ewangelii i w służbie ubogim, a także jej męczeństwo stanowią rękojmię nadziei dla Afryki i całego świata”¹¹⁶.

Na ziemi meksykańskiej świadectwo bezgranicznej miłości w codziennym życiu dawała Maria Guadalupe García Zavala (1878–1973), kanonizowana przez Franciszka 12 maja 2013 r.¹¹⁷ Wyrzekła się wygodnego życia, by bardziej kochać ubogich i chorych. Na podłodze szpitala pochylała się nad nimi z czułością i współczuciem. Zrozumiała, „co znaczy «dotknąć Ciała Chrystusa»”¹¹⁸.

„Latarnią światła w ciemności ludzkiego bólu”, „sumieniem środowiska pielęgniarskiego”, „kompendium cnót chrześcijańskich”, „wcieleniem Chrystusowych błogosławieństw z Kazania na Górze” nazwał bł. Hannę Chrzanowską (1902–1973) kard. Angelo Amato w czasie homilii beatyfikacyjnej wygłoszonej w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie 28 kwietnia 2018 r. W kraju i za granicą zdobyła solidne wykształcenie w zakresie pielęgniarstwa. Była redaktorką naczelną czasopisma Stowarzyszenia Zawodowych Pielęgniarek „Pielęgniarka Polska”, uczestniczyła też w pracach nad ustawą z 21 lutego 1935 r. o pielęgniarstwie¹¹⁹ (obowiązującą do 1996 r.). W 1937 r. założyła Katolickie Stowarzyszenie Pielęgniarek Polskich¹²⁰. Przy wsparciu Krakowskiej Kurii Metropolitalnej organizowała jadłodajnię, szkoły,

¹¹⁴ M. Semeraro, *Homilia Beatificación Mártires de Astorga* (Astorga, 29.05.2021), <http://www.causesanti.va/it/santi-e-beati/maria-colon-gullon-yturriaga-e-2-compagne.html> [dostęp: 16.02.2022 r.].

¹¹⁵ Franciscus PP, *Litterae apostolicae Venerabili Servae Dei Leonillae Sgorbati, M.C., religiosae, virginis et martyri, Beatorum honores decernuntur* (26.05.2018), AAS 110 (2018), s. 1169–1172.

¹¹⁶ Francesco, *Angelus* (Piazza San Pietro, Domenica, 27.05.2018), <http://www.causesanti.va/it/santi-e-beati/leonella-sgorbati.html> [dostęp: 15.02.2022 r.].

¹¹⁷ Franciscus Episcopus, *Litterae decretales Quibus beatae Mariae a Guadalupe Sanctorum honores decernuntur* (12.05.2013), AAS 107 (2015), s. 1231–1234.

¹¹⁸ Franciscus PP, *Homilia Dum Hydruntinae Martyres, Mater Laura Montoya et Mater Maria Guadalupe García Zavala in sanctorum canonem ascribuntur* (12.05.2013), AAS 105 (2013), s. 447–449.

¹¹⁹ Dz. U. z 1935 r. Nr 27, poz. 199.

¹²⁰ Congregatio de Causis Sanctorum, *Cracoviensis. Beatificationis et Canonizationis Servae Dei Hanae Chrzanowska Christifidelis Laicae (1902–1973), Decretum super virtutibus* (30.09.2015), AAS 109 (2017), s. 799–800.

sierocińce i przytułki dla dzieci. W latach 60. XX w. wraz z ks. Karolem Wojtyłą zorganizowała specjalną, pionierską pomoc dla ciężko chorych w ich miejscu zamieszkania¹²¹. Charakterystycznym rysem jej działalności była umiejętność zajmowania się chorymi i pielęgniarkami zarówno w wymiarze zawodowym, jak i duchowym. „Hojnie ofiarowała innym własny czas, swoją inteligencję, kulturę, współpracując aktywnie z wszystkimi, którzy troszczyli się o to, aby ulżyć chorym lub polepszyć ich warunki życia”¹²².

Wśród personelu medycznego są również osoby, które realizowały swoje powołanie wśród osób zakażonych i w warunkach epidemii. Jedną z takich świetlanych postaci jest włoska pielęgniarka bł. Irene Stefani (1891–1930), misjonarka w Kenii i Tanzanii. Podczas pierwszej wojny światowej służyła jako siostra Czerwonego Krzyża, posługując tzw. przewoźnikom (*Carriers Corps*) zarażonym malarią i innymi śmiertelnymi chorobami¹²³. Zmarła w wieku 39 lat, zaraziwszy się dżumą od pacjenta. Dla Afrykańczyków było oczywistym, że: „zabiła ją miłość”! Nazywali ją: „Matką czyniącą tylko miłosierdzie, samym miłosierdziem, łagodną matką, która wszystkich kocha najbardziej, ucieczką ubogich i aniołem miłosierdzia”¹²⁴.

W uznaniu za rozległe wysiłki humanitarne podczas epidemii cholery w Huesce w Hiszpanii został odznaczony (Orden Civil de la Beneficencia Cross) *Venerabilie* ks. Saturnino López Novoa (1830–1905), założyciel Zgromadzenia Małych Sióstr Opuszczonych Ubogich¹²⁵.

Najwyższe świadectwo chrześcijańskiej miłości w służbie chorym i ubogim dały absolwentki pielęgniarstwa, a później siostry misjonarki ze zgromadzenia Sióstr Ubogich z Bergamo. Kiedy w 1995 r. w mieście Kikwit w Demokratycznej Republice Konga wybuchła epidemia Eboli, pierwszymi pacjentami z oddaniem i hojnością opiekowała się s. Floralby Rondi (ur. 1924, zm. 25.04.1995), specjalizująca się

¹²¹ Tamże, s. 800.

¹²² Homilia kard. Angelo Amato, wygłoszona podczas Mszy św. beatyfikacyjnej Hanny Chrzanowskiej, <https://parafiamikolaj-krakow.pl/2018/04/28/beatyfikacja-hanny-chrzanowskiej/> [dostęp: 17.02.2022 r.].

¹²³ *Parte seconda. Profilo biografico della Serva di Dio*, w: Congregatio de Causis Sanctorum, P.N. 1483, *Nyerien. seu Taurinen, Beatificationis et canonizationis Servae Dei Irenae Stefani (in saeculo: Mariae a Mercede), Religiosae Instituti Sororum Missionariorum a Consolata (1891–1930), Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis*, Roma 1996, s. 82.

¹²⁴ Congregatio de Causis Sanctorum, *Nyeriensis seu Taurinensis. Beatificationis et canonizationis Servae Dei Irenae Stefani (in saeculo: Aureliae Iacobae Mariae a Mercede), Sororis Professae Instituti Sororum Missionariorum a Consolata (1891–1930), Decretum super virtutibus* (2.04.2011), AAS 104 (2012), s. 646; Franciscus PP, *Litterae apostolicae Venerabili Servae Dei Irenae Stefani Beatorum honores decernuntur* (23.05.2015), AAS 108 (2016), s. 1195–1197.

¹²⁵ Congregatio de Causis Sanctorum, *Valentina. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Saturnini López Novoa Presbyteri Dioecisani Fundatoris Congregationis Parvarum Sororum Pro Senibus Derelictis (†1830–1905), Decretum super virtutibus* (8.07.2014), AAS 108 (2016), s. 507–509.

w medycynie tropikalnej. Razem z nią w szpitalu pracowała s. Clarangeli Ghilardi (ur. 1931, zm. 6.05.1995), dyplomowana położna oraz s. Dinarosa Belleri (ur. 1936, zm. 14.05.1995). Pomimo śmierci s. Floralby i szerzenia się epidemii, siostry nie opuściły zarażonych. Na wieść o sytuacji siostr do szpitala przybyła ich przełożona s. Annelvira Ossoli (ur. 1936, zm. 23.05.1995). Do opieki nad zakażonymi siostrami została wysłana s. Vitarosa Zorza (ur. 1943, zm. 28.05.1995), specjalizująca się w opiece geriatrycznej, zaś na ochotnika zgłosiła się s. Danielangela Sorti (ur. 1947, zm. 11.05.1995). Dekrety o heroicznosci cnót tych sześciu „Męczenniczek miłości” Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych promulgowała odpowiednio 20 lutego i 17 marca 2021 r.¹²⁶

Zakończenie

Papież Franciszek w adhortacji apostołskiej *Gaudete et exsultate*, przywołując nauczanie Soboru Watykańskiego II oraz papieża Jana Pawła II o powszechnym powołaniu do świętości, akcentuje, że świętość nie jest zarezerwowana tylko dla tych, którzy oddalają się od zwykłych zajęć, aby się modlić. Jest dedykowana wszystkim, którzy z miłością wykonują codzienne zajęcia, dając świadectwo o Chrystusie w swoim środowisku¹²⁷. Na pytanie postawione we wstępie należy dać odpowiedź twierdzącą. Zadziwiająco dużo wzorów do naśladowania odnajdujemy w postawach „szlifowanych cierpieniem” ludzi w każdym wieku i stanie, dotkniętych nieuleczalną chorobą, niepełnosprawnością, cierpieniem. Ich przykład wiary i cierpliwego znoszenia udręk ciała, śmiertelnej choroby, pracy w warunkach epidemii, mogą być inspiracją i siłą dla ludzi współczesnych: dzieci, nastolatków, rodziców, którzy przedwcześnie pochowali swoje dzieci, małżonków zmagających się z wyborem, czy poddać chemioterapii żonę spodziewającą się dziecka, czy z tej terapii zrezygnować, ludzi samotnych, schorowanych, niepełnosprawnych, starych. Liczne są także przykłady osób świadczących pomoc medyczną. Są wśród nich twórcy dzieł służących ochronie zdrowia (duchowni i świeccy), lekarze i pielęgniarki różnych specjalizacji, położne, pielęgniarz, studenci medycyny, ochotniczki Czerwonego Krzyża, profesorowie uniwersyteccy. Trzeba podkreślić, że są to osoby bardzo nowoczesne, zasłużone dla współczesnej nauki, kandydaci do pokojowej nagrody

¹²⁶ Congregazione delle Cause dei Santi, *Decreti pubblicati nel 2021*, <http://www.causesanti.va/it/archivio-della-congregazione-cause-santi/promulgazione-di-decreti/decreti-pubblicati-nel-2021.html> [dostęp: 17.02.2022 r.].

¹²⁷ Por. Franciszek, Adhortacja apostołska *Gaudete et exsultate*..., nr 14.

Nobla. Wszyscy wyróżniali się głęboką wiarą, praktyką cnót w stopniu heroicznym, zwłaszcza cnotą nadziei, miłości i wiary.

Bibliografia

- Anselmo M., *Luigi Novarese: lo spirito che cura il corpo: una biografia*, wstęp T. Bertone, Roma 2011.
- Aufiero A., *La questione teologica del soffrire: il profilo morale e cristiano dell'esperienza della sofferenza nell'opera di Luigi Novarese*, Roma 2015.
- Bar W., *Walor eklezjalny beatyfikacji i kanonizacji*, w: *Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej. Aktualny stan prawny*, red. W. Bar, L. Fiejdasz, Lublin 2010.
- Becciu A., *Omelia per la beatificazione di Benedetta Bianchi Porro* (Forlì, 14.09.2019), <http://www.causesanti.va/it/santi-e-beati/benedetta-bianchi-porro.html> [dostęp: 15.02.2022 r.].
- Becciu A., *Omelia per la beatificazione di Mariano Mullerat i Soldevila* (Cattedrale metropolitana e primaziale di Tarragona, Spagna, 23.03.2019), <http://www.causesanti.va/it/santi-e-beati/mariano-mullerat-i-soldevila.html> [dostęp: 16.02.2022 r.].
- Benedictus PP. XVI, *Declaratio Summi Pontificis* (10.02.2013), AAS 105 (2013); tekst polski: *Rezygnuję z posługi Biskupa Rzymu*. Oświadczenie Papieża Benedykta XVI podczas Konsystorza Publicznego (11.02.2013), OR 2013, R. 34, nr 3–4 (351).
- Bertone T., *Omelia del beatificazione del Ven. Servo di Dio Luigi Novarese* (Basilica di San Paolo Fuori le Mura, 11.05.2013), <http://www.causesanti.va/it/santi-e-beati/luigi-novarese.html> [dostęp: 16.02.2022 r.].
- Briceno-Iragorry L., *Contribuciones Históricas. José Gregorio Hernández, su faceta médica (1864–1919)*, Gaceta Médica de Caracas 2005, t. 113, nr 4, http://www.scielo.org.ve/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0367-47622005000400009 [dostęp: 14.02.2022 r.].
- Buczek L., *Podział Korei i próba zjednoczenia podczas Konferencji Genewskiej w 1954 roku*, Roczniki Nauk Prawnych 2012, t. 22, nr 4.
- Był darem dla Rzymu i całego świata*. Przemówienie kard. Camilla Ruiniego w bazylice św. Jana na Lateranie (28.06.2005), OR 2005, R. 26, nr 9 (276).
- Congregatio de Causis Sanctorum, *Bononiensis. Beatificationis et Canonizationis Servae Dei Ursulae Mezzini Religiosae, professae et Superiorissae Generalis Congregationis Sororum Parvae Missionis Pro Surdis Mutisque (1853–1919), Decretum super virtutibus* (9.12.2013), AAS 107 (2015).
- Congregatio de Causis Sanctorum, *Cracoviensis. Beatificationis et Canonizationis Servae Dei Hannae Chrzanowska Christifidelis Laicae (1902–1973), Decretum super virtutibus* (30.09.2015), AAS 109 (2017).
- Congregatio de Causis Sanctorum, *Hydruntina. Canonizationis Beatorum Antonii Primaldi, Christifidelis Laici et Sociorum (†1480), Decretum super martyrio* (6.07.2007), AAS 99 (2007).
- Congregatio de Causis Sanctorum, *Hydruntina. Canonizationis Beatorum Antonii Primaldi et Sociorum Martyrum (†13 Augusti 1480), Decretum super miraculo* (20.12.2012), AAS 105 (2013).

- Congregatio de Causis Sanctorum, *Manilensis. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Aloisii Schwartz, Sacerdotis dioecesiani, Fundatoris Congregationum Sororum Mariae et Fratrum Christi (1930–1992), Decretum super virtutibus* (22.01.2015), AAS 109 (2017).
- Congregatio de Causis Sanctorum, *Manilensis. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Aloisii Schwartz, Sacerdotis Dioecesiani, Fundatoris Congregationum Sororum Mariae et Fratrum Christi (1930–1992), Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis*, t. 1, Roma 2012.
- Congregatio de Causis Sanctorum, *Nyeriensis seu Taurinensis. Beatificationis et canonizationis Servae Dei Irenae Stefani (in saeculo: Aureliae Iacobae Mariae a Mercede), Sororis Professae Instituti Sororum Missionariarum a Consolata (1891–1930), Decretum super virtutibus* (2.04.2011), AAS 104 (2012).
- Congregatio de Causis Sanctorum, *Romana et Praelaturae Personalis Sanctae Crucis et Operis Dei. Beatificationis et canonizationis Servi Dei Alvari del Portillo y Diez de Sollano, Episcopi titularis Vitensis Praelati Praelaturae Personalis Sanctae Crucis et Operis Dei (1914–1994), Decretum super virtutibus* (28.06.2012), AAS 105 (2013).
- Congregatio de Causis Sanctorum, *Tusculana. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Aloisii Novarese, Sacerdotis Dioecesiani Fundatoris Piae Unionis Silentium Operariorum a Cruce (1914–1984), Decretum super virtutibus* (27.03.2010), AAS 103 (2011).
- Congregatio de Causis Sanctorum, *Valentina. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Saturnini López Novoa Presbyteri Dioecesiani Fundatoris Congregationis Parvarum Sororum Pro Senibus Derelictis (†1830–1905), Decretum super virtutibus* (8.07.2014), AAS 108 (2016).
- Congregatio de Causis Sanctorum, *Viedmen. Canonizationis Servi Dei Artemidis Zatti Laici professi societatis s. Francisci Salesii (1880–1951), Positio super virtutibus*, AAS 90 (1998).
- Congregazione delle Cause dei Santi, *Decreti pubblicati nel 2021*, <http://www.causesanti.va/it/archivio-della-congregazione-cause-santi/promulgazione-di-decreti/decreti-pubblicati-nel-2021.html> [dostęp: 17.02.2022 r.].
- Fiejdasz-Buczek L., *Sprawy kanonizacyjne za pontyfikatu papieża Benedykta XVI. Studium prawnokanoniczne*, Lublin 2019.
- Francesco, *Angelus* (Piazza San Pietro, Domenica, 27.05.2018), <http://www.causesanti.va/it/santi-e-beati/leonella-sgorbati.html> [dostęp: 17.02.2022 r.].
- Francesco, *Santa messa e canonizzazione dei beati: Paolo VI, Oscar Romero, Francesco Spinnelli, Vincenzo Romano, Maria Caterina Kasper, Nazaria Ignazia di Santa Teresa di Gesù, Nunzio Sulprizio* (Piazza San Pietro, Domenica, 14.10.2018), <http://www.causesanti.va/it/santi-e-beati/nunzio-sulprizio.html> [dostęp: 15.02.2022 r.].
- Franciscus Episcopus, *Litterae decretales Quibus beatae Mariae a Guadalupe Sanctorum honores decernuntur* (12.05.2013), AAS 107 (2015).
- Franciscus Episcopus, *Litterae decretales Quibus beatae Teresiae de Calcutta Sanctorum honores decernuntur* (4.09.2016), AAS 109 (2017).
- Franciscus PP., *Homilia Dum Hydruntinae Martyres, Mater Laura Montoya et Mater Maria Guadalupe García Zavala in sanctorum canonem ascribuntur* (12.05.2013), AAS 105 (2013).
- Franciscus PP., *Homilia Episcoporum Synodi Conventu Extraordinario exitum habente necnon occasione beatificationis Pauli VI Papae* (19.10.2014), AAS 106 (2014).
- Franciscus PP., *Homilia Occasione Beatificationis CXXIV Martyrum Coreanorum apud Portam vulgo Gwanghwamun Seuli* (16.08.2014), AAS 106 (2014).
- Franciscus PP., *Homilia Occasione Canonizationis beatorum Ioannis XXIII et Ioannis Pauli II* (27.04.2014), AAS 106 (2014).

- Franciscus PP, *Homilia. Occasione Canonizationis beatae Teresiae de Calcutta* (4.09.2016), AAS 108 (2016); tekst polski: *Niestrudzona pracownica miłosierdzia*. Homilia Papieża Franciszka wygłoszona podczas Mszy św. kanonizacyjnej (4.09.2016), OR 2016, R. 37, nr 9 (385).
- Franciscus PP, *Litterae apostolicae Venerabili Dei Servo Alvaro del Portillo y Diez de Sollano Beatorum honores decernuntur* (27.09.2014), AAS 107 (2015).
- Franciscus PP, *Litterae apostolicae Venerabili Servae Dei Irenae Stefani Beatorum honores decernuntur* (23.05.2015), AAS 108 (2016).
- Franciscus PP, *Litterae apostolicae Venerabili Servae Dei Leonillae Sgorbati, M.C., religiosae, virgini et martyri, Beatorum honores decernuntur* (26.05.2018), AAS 110 (2018).
- Franciscus PP, *Litterae apostolicae Venerabili Servo Dei Aloisio Novarese Beatorum honores decernuntur* (11.05.2013), AAS 106 (2014).
- Franciscus PP, *Litterae decretales quibus beatis Antonio Primaldo et Sociis Sanctorum honores decernuntur* (12.05.2013), AAS 106 (2014).
- Franciscus PP, *Sancta Missa et Beatificatio Vincentiopolis* (8.09.2017), AAS 109 (2017).
- Franciszek, Adhortacja apostolska *Gaudete et exsultate* o powołaniu do świętości w świecie współczesnym, Rzym, 19 marca 2018 r., https://www.vatican.va/content/francesco/pl/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20180319_gaudete-et-exsultate.html#_ftnref6 [dostęp: 16.02.2022 r.].
- Franciszek, *Bądźmy wielkoduszni i solidarni*. Przesłanie wideo na Wielki Tydzień (3.04.2020), OR 2020, R. 41, nr 4 (421).
- Franciszek, *Bóg jest jak tato, którego można prosić o wszystko*. Audiencja generalna (13.05.2020), OR 2020, R. 41, nr 6 (423).
- Franciszek, *Dary Ducha Świętego*. Modlitwa maryjna z Papieżem (3.05.2015), OR 2015, R. 36, nr 5 (371).
- Franciszek, *Ewangelia zmienia świat i serca*. Modlitwa maryjna z Papieżem (26.01.2020), OR 2020, R. 41, nr 2–3 (420).
- Franciszek, *Głód i pragnienie sprawiedliwości*. Audiencja generalna (11.03.2020), OR 2020, R. 41, nr 4 (421).
- Franciszek, *Ludzkość na wzburzonym morzu*. Modlitwa na placu św. Piotra o ustanie pandemii (27.03.2020), OR 2020, R. 41, nr 4 (421).
- Franciszek, *Należy bronić każdego życia, służyć mu i je kochać*. Audiencja generalna (25.03.2020), OR 2020, R. 41, nr 4 (421).
- Franciszek, *Nie unikajmy dialogu z Bogiem*. Homilia papieska podczas Mszy świętej w Domu świętej Marty (10.03.2020), OR 2020, R. 41, nr 4 (421).
- Franciszek, *Pojednanie i przebaczenie*. Modlitwa maryjna z Papieżem (31.05.2020), OR 2020, R. 41, nr 6 (423).
- Franciszek, Posynodalna adhortacja apostolska *Christus vivit* do młodych i całego Ludu Bożego, Loreto 25 marca 2019 r., https://www.vatican.va/content/francesco/pl/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20190325_christus-vivit.html [dostęp: 16.02.2022 r.].
- Franciszek, *Prośmy o łaskę wstydu*. Homilia papieska podczas Mszy świętej w Domu świętej Marty (9.03.2020), OR 2020, R. 41, nr 4 (421).
- Franciszek, *Przesłanie proste i wielkie*. Modlitwa maryjna z Papieżem (5.01.2020), OR 2020, R. 41, nr 1 (419).

- Franciszek, *Ten, kto mówi, że miłuje Boga, a nie miłuje brata, jest kłamcą*. Homilia papieska podczas Mszy świętej w Domu świętej Marty (10.01.2020), OR 2020, R. 41, nr 2–3 (420).
- Franciszek, *Wenezuela potrzebuje pojednania*. Przesłanie wideo z okazji beatyfikacji Józefa Grzegorza Hernández Cisnerosa (30.04.2021), OR 2021, R. 41, nr 6 (433).
- Franciszek, *Widzę was i jestem z wami*. Modlitwa maryjna z Papieżem (8.03.2020), OR 2020, R. 41, nr 4 (421).
- Gigli G.L., *Apostolo della sofferenza. Amico dei malati e dei medici*, OR 2005, Martedì 12 Aprile.
- Giuseppe Gregorio Hernández Cisneros (1864–1919), <http://www.causesanti.va/it/santi-e-beati/giuseppe-gregorio-hernandez-cisneros.html> [dostęp: 16.02.2022 r.].
- Gori N., *Symfonia miłości*. Wywiad z prefektem Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych kard. Angelem Becciu, OR 2019, R. 40, nr 11 (417).
- Homilia beatyfikacyjna Carlo Acutisa wygłoszona przez ks. kard. Agostino Valliniego w Asyżu, <https://www.radiomaryja.pl/multimedia/homilia-ks-kard-agostino-valliniego-wygloszona-w-asyzu/> [dostęp: 16.02.2022 r.].
- Homilia kard. Angelo Amato, wygłoszona podczas Mszy św. beatyfikacyjnej Hanny Chrzanowskiej, <https://parafiamikolaj-krakow.pl/2018/04/28/beatyfikacja-hanny-chrzanowskiej/> [dostęp: 17.02.2022 r.].
- Ioannes Paulus PP. II, Constitutio apostolica *Divinus perfectionis Magister* (25.01.1983), AAS 75 (1983).
- Ioannes Paulus PP. II, Constitutio apostolica *Pastor bonus* (28.06.1988), AAS 80 (1988).
- Ioannes Paulus PP. II, Epistula apostolica *Salvifici doloris* (11.02.1984), AAS 76 (1984).
- Ioannes Paulus PP. II, *Homilia*. In area ante Vaticanam basilicam habita, ob decretos ven. Servo Dei Iosepho Moscati Beatorum caelitem honores (25.10.1987), AAS 80 (1988).
- Ioannes Paulus PP. II, *Homilia*. In beatificatione quinque servorum Dei (23.03.2003), AAS 95 (2003).
- Ioannes Paulus PP. II, *Homilia*. In canonizatione sex beatorum (16.05.2004), AAS 96 (2004).
- Ioannes Paulus PP. II, *Homilia*. In foro S. Petri habita ob decretos Dei Servis Gaspari Bertoni et Richardo Pampuri Beatorum caelitem honores (1.11.1989), AAS 82 (1990).
- Ioannes Paulus PP. II, *Homilia*. Varsaviae, in beatificatione s. Dei Reginae Protmann et Edmundi Bojanowski (13.06.1999), AAS 91 (1999).
- Ioannes Paulus PP. II, Litterae encyclicae *Evangelium vitae* (25.03.1995), AAS 87 (1995).
- Ioannes Paulus PP. II, Motu proprio *Dolentium hominum* (11.02.1985), AAS 77 (1985).
- Jan Paweł II, *Chorzy na raka wołają o pomoc*. Do uczestników Kongresu Międzynarodowego Towarzystwa Onkologii Ginekologicznej (30.09.1999), OR 2000, R. 21, nr 2 (220).
- Jan Paweł II, *Dar długiego życia*. Jubileusz Ludzi Starszych (17.09.2000), OR 2000, R. 21, nr 11–12 (228).
- Jan Paweł II, *Ewangelia cierpienia źródłem nadziei*. Jubileusz Chorych i Pracowników Służby Zdrowia (11.02.2000), OR 2000, R. 21, nr 4 (222).
- Jan Paweł II, *Kościół jest dla Was „Gościnnym domem”*. Jubileusz Niepełnosprawnych (3.12.2001), OR 2001, R. 22, nr 2 (220).
- Jan Paweł II, List apostolski *Novo Millennio Ineunte* do biskupów, duchowieństwa i wiernych na zakończenie wielkiego jubileuszu roku 2000, https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/apost_letters/2001/documents/hf_jp-ii_apl_20010106_novo-millennio-ineunte.html [dostęp: 16.02.2022 r.].
- Jan Paweł II, *Medycyna a prawa człowieka*. Jubileusz Lekarzy Katolickich (7.07.2000), OR 2000, R. 21, nr 9 (226).

- Jan Paweł II, *Mysterium vitae*. List apostolski *motu proprio*, którym Jan Paweł II ustanawia Papieską Akademię Obrony Życia, OR 1994, R. 15, nr 4 (162).
- Jan Paweł II, *Nietykalność życia każdej istoty ludzkiej*. Przesłanie do XXIII Krajowego Kongresu Stowarzyszenia Włoskich Lekarzy Katolickich, OR 2005, R. 26, nr 2 (270).
- Jan Paweł II, *O szacunek dla ludzi w podeszłym wieku*. Przemówienie do uczestników konferencji zorganizowanej przez Papieską Radę ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia (31.10.1998), OR 1999, R. 20, nr 3 (211).
- Jan Paweł II, *Pomagajmy chorym na trąd*. Przesłanie na 52. Światowy Dzień Chorych na Trąd (25.01.2005), OR 2005, R. 26, nr 4 (272).
- Jan Paweł II, *Poszukiwania naukowe muszą szanować godność każdej ludzkiej istoty*. Do uczestników Kongresu Światowego Towarzystwa Transplantologicznego (29.08.2000), OR 2000, R. 21, nr 11–12 (228).
- Jan Paweł II, *Przedłużajcie w czasie posługę miłosierdzia Chrystusa*. Do siostr zakonnych pracujących w lecznictwie (1.10.1999), OR 1999, R. 20, nr 2 (210).
- Jan Paweł II, *Zaufajcie Jezusowi*. List Ojca Świętego do dzieci – pacjentów Szpitala Pediatrycznego im. kard. Johna Glennona (St. Louis, 26.01.1999), OR 1999, R. 20, nr 4 (212).
- Jorge Mario Bergoglio*, OR 2013, R. 34, nr 5 (352).
- Karamanou M., *Jérôme Lejeune (1926–1994): Father of Modern Genetics*, Acta Medico-Historica Adriatica 2012, t. 10, nr 2.
- Komunikat Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych (29.09.2005), OR 2006, R. 27, nr 3 (281).
- Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych, Instrukcja o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych *Sanctorum Mater* (17.05.2007), AAS 99 (2007).
- Kuczyńska-Kwapisz J., Dycht M., *Mysł i praktyka tyflopedagogiczna Matki Elżbiety – Róży Czackiej*, Forum Pedagogiczne 2019, nr 1.
- Lettera di Giovanni Paolo II al cardinale Fiorenzo Angelini, Presidente del Pontificio Consiglio della pastorale per gli Operatori Sanitari, per l'istituzione della Giornata Mondiale del Malato*, http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/it/letters/1992/documents/hf_jp-ii_let_13051992_world-day-sick.html [dostęp: 14.02.2022 r.].
- Marchesi G., *Śmierć Papieża Jana Pawła II*, OR 2005, R. 26, nr 5 (273).
- Maria Teresa Chiramel Mankidiyan*, OR 2000, R. 21, nr 7–8 (225).
- Misztal H., Fiejdasz-Buczek L., *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017.
- Misztal H., *Sanctorum Mater. Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych. Komentarz*, Lublin 2008; wyd. 2, Lublin 2011.
- Monge M.Á., *Aleksja: radość i heroizm w chorobie*, tłum. A. Kajzerek, Katowice 1996.
- Obitus, depositio et tumulatio Ioannis Pauli PP II Sanctae Memoriae*, OR 2005, R. 26, nr 5 (273).
- Pacomio L., *Monsignor Luigi Novarese: una vita intera al servizio dei malati, soggetti attivi di evangelizzazione*, Piemme 1997.
- Papież ustanowił patrona studiów dla pokoju*, https://www.vaticannews.va/pl/papiez/news/2021-04/papiez-ustanowil-patrona-studiow-dla-pokoju.html?fbclid=IwAR3UaB71Y_tI7oQ6mUSPnZUEK7dn3-v0pD0VQC9wxcYJwE_zc3fuZvpVwZQ [dostęp: 14.02.2022 r.].
- Parte seconda. Profilo biografico della Serva di Dio*, w: Congregatio de Causis Sanctorum, P.N. 1483, Nyerien. seu Taurinen., *Beatificationis et canonizationis Servae Dei Irenae Stefani (in saeculo: Mariae a Mercede), Religiosae Instituti Sororum Missionariarum a Consolata (1891–1930), Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis*, Roma 1996.

- Rędzioch W., *5 maja – narodziny dla nieba. Kulawy święty młodych*, Niedziela Ogólnopolska 2019, nr 18.
- Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum, *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis* (7.02.1983), AAS 75 (1983).
- Sandra Sabbatini (1961–1984), <http://www.causesanti.va/it/santi-e-beati/sandra-sabbatini.html> [dostęp: 14.02.2022 r.].
- Strippoli P. i in., *An Integrated Route to Identifying New Pathogenesis-Based Therapeutic Approaches for Trisomy 21 (Down Syndrome) Following the Thought of Jérôme Lejeune*, Science Postprint 2013, nr 1, DOI: 10.14340/spp.2013.12R0005.
- Strippoli P., *Trisomy 21: Research for a Cure and Rediscovery of the Thought of Jérôme Lejeune*, Journal of Medicine and the Person 2014, t. 12, nr 3.
- Wykaz publikacji ks. Profesora Henryka Misztala, https://www.kul.pl/ks-prof-dr-hab-henryk-misztal,art_1099.html [dostęp: 15.02.2022 r.].
- Zuchniewicz P., *Pasja życia. Rzecz o profesorze Lejeune – przyjacielu i współpracowniku Jana Pawła II*, Ząbki 2007.

